

Comisia securitate națională, apărare și ordine publică

RAPORT la proiectul de lege privind avertizorii de integritate (nr. 96 din 22.03.2018), lectura II

În conformitate cu prevederile Regulamentului Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797-XIII din 2.04.1996, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică a fost sesizată spre dezbateri în fond cu proiectul de lege privind avertizorii de integritate.

La 24 mai 2018, Parlamentul a aprobat în prima lectură proiectul respectiv de lege.

În cadrul pregătirii acestuia pentru dezbateri în a doua lectură, la ședința Comisiei au fost examinate amendamentele, propunerile și obiecțiile înaintate pe marginea acestui proiect, inclusiv și recomandările recepționate în cadrul consultărilor publice, rezultatele cărora sînt expuse în sinteză care este parte componentă a prezentului raport.

Proiectul care se anexează la prezentul raport a fost redactat reieșind din amendamentele și propunerile acceptate.

În concluzie, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică, în rezultatul examinării proiectului respectiv în ședința sa din 27 iunie 2018 a propus cu votul majorității membrilor comisiei adoptarea proiectului de către Parlament.

Eugen CARPOV
Vicepreședintele Comisiei

LEGE

privind avertizorii de integritate

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Domeniul de reglementare

Prezenta lege reglementează dezvăluirile practicilor ilegale din cadrul entităților publice și private, procedura de examinare a acestor dezvăluiri, drepturile avertizorilor de integritate și măsurile de protecție a lor, obligațiile angajatorilor, competențele autorităților responsabile de examinarea unor asemenea dezvăluiri și ale autorităților de protecție a avertizorilor de integritate.

Articolul 2. Scopul legii

Prezenta lege urmărește sporirea cazurilor de dezvăluire a practicilor ilegale și a altor dezvăluiri de interes public prin:

- a) promovarea climatului de integritate în sectoarele public și privat;
- b) asigurarea protecției avertizorilor de integritate împotriva răzbunării în contextul examinării dezvăluirilor de interes public ale practicilor ilegale;
- c) prevenirea și sancționarea răzbunărilor împotriva avertizorilor de integritate.

Articolul 3. Noțiuni

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni semnifică:

avertizare de integritate – dezvăluire cu bună-credință de către un angajat a unei practici ilegale ce constituie o amenințare sau un prejudiciu adus interesului public;

avertizor de integritate – angajat care face o avertizare de integritate;

dezvăluire de practici ilegale – dezvăluire a manifestărilor de corupție, după cum sînt definite și enumerate în Legea integrității nr. 82/2017, a încălcărilor de mediu, a încălcărilor drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, a celor ce țin de securitatea națională, precum și a altor încălcări, acțiuni sau inacțiuni care amenință sau prejudiciază interesul public;

angajat – persoană fizică care:

- a) are sau a avut în ultimele 12 luni calitate de salariat în sensul legislației muncii în raport cu un angajator;
- b) are sau a avut în ultimele 12 luni calitate de stagiar sau voluntar în raport cu un angajator;
- c) are sau a avut în ultimele 12 luni raporturi juridice contractuale, civile cu un angajator;

angajator – entitate publică sau privată care:

- a) a intrat în raporturi juridice de muncă cu un angajat;
- b) a intrat în raporturi juridice contractuale, civile cu un angajat.

În cazul judecătorilor și procurorilor, se consideră angajatori Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor;

buna-credință – standard de conduită, exprimat prin corectitudine, onestitate și responsabilitate;

răzbunare – orice formă de răfuială, presiune, dezavantajare sau discriminare la locul de muncă care este în legătură cu avertizarea de integritate sau rezultă din ea. Forme de răzbunare sînt: concedierea, suspendarea, retrogradarea, refuzul la promovarea în funcție sau instruire, transferul represiv, anularea primelor, a înlesnirilor sau a altor beneficii, hărțuirea sau alt tratament represiv, precum și amenințările cu astfel de acțiuni.

Articolul 4. Principiile de aplicare a legii

La punerea în practică a prevederilor prezentei legi se vor respecta următoarele principii:

- a) principiul protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- b) principiul egalității și nediscriminării;
- c) principiul intoleranței manifestărilor de corupție în cadrul entităților publice și private;
- d) principiul prezumției bune-credințe a angajatului care dezvăluie o practică ilegală;
- e) principiul responsabilității, conform căruia avertizorul de integritate este obligat să susțină reclamația cu date sau indicii privind practicile ilegale.

Articolul 5. Subiecții legii

(1) Subiecții care cad sub incidența prezentei legi sînt:

- a) angajații;
- b) avertizorii de integritate;
- c) angajatorii;
- d) autoritățile de examinare a dezvăluirilor practicilor ilegale (în continuare – *autorități de examinare*);
- e) autoritățile de protecție a avertizorilor de integritate (în continuare – *autorități de protecție*).

(2) Prezenta lege se aplică și persoanelor numite în consilii științifice și consultative, în comisii de specialitate și în alte organe colegiale organizate în structura autorităților/instituțiilor publice sau pe lângă acestea.

(3) Angajații sînt în drept să depună dezvăluiri ale practicilor ilegale, să fie recunoscuți în calitate de avertizori de integritate și să beneficieze de protecție în condițiile prevăzute de prezenta lege.

(4) Prin derogare de la prevederile alin. (3), angajații care au calitatea de agenți publici, în cazul influențelor necorespunzătoare exercitate asupra lor, precum și al altor încercări de implicare a lor în manifestări de corupție în sensul Legii integrității nr. 82/2017 și al Legii nr. 325/ 2013 privind evaluarea integrității instituționale, sînt obligați să le denunțe. Dacă nu sînt atrași în calitate de martori și/sau părți vătămate în cadrul procesului penal, agenții publici care

au denunțat influențe necorespunzătoare sau alte încercări de implicare a lor în manifestări de corupție pot fi recunoscuți în calitate de avertizori de integritate și pot beneficia de protecție în condițiile prezentei legi.

Articolul 6. Buna-credință

(1) Dezvăluirea practicii ilegale de către un angajat se prezumă a fi veridică pînă la proba contrară.

(2) Angajatul se consideră de bună-credință dacă dezvăluirea practicii ilegale pe care a făcut-o este veridică sau dacă angajatul are convingerea rezonabilă că este veridică și amenință sau prejudiciază interesul public.

Capitolul II DEZVĂLUIREA PRACTICILOR ILEGALE

Articolul 7. Modalitățile de dezvăluire a practicilor ilegale

(1) Dezvăluirea practicilor ilegale poate fi internă (comunicată angajatorului), externă (comunicată autorităților de examinare) și publică.

(2) Dezvăluirea practicii ilegale se face în scris, pe suport de hîrtie, fiind semnată de către angajat, sau prin sistemul electronic de dezvăluire on-line, sau este comunicată la liniile telefonice anticorupție ale angajatorilor, ale autorităților de examinare. Dezvăluirea se întocmește prin completarea de către angajat sau, după caz, de către operatorul liniei telefonice a formularelor prevăzute în anexele nr. 1 și nr. 2.

(3) Dezvăluirea practicii ilegale se înscrie în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate, ținut de către angajatori și autoritățile de examinare, al cărui model este prevăzut în anexa nr. 3.

(4) Confidențialitatea datelor cu caracter personal ale angajatului care dezvăluie o practică ilegală se garantează în conformitate cu prevederile art. 8.

Articolul 8. Confidențialitatea identității angajatului care dezvăluie practici ilegale

(1) Identitatea angajatului care dezvăluie practici ilegale nu se divulgă și nu se comunică persoanelor bănuite de asemenea practici, dacă angajatul însuși nu dezvăluie sau nu comunică identitatea sa.

(2) Datele cu caracter personal pot fi divulgate doar în cazul urmăririi penale pornite în baza dezvăluirii de interes public. În acest caz, avertizorul de integritate este audiat în calitate de martor în condițiile Codului de procedură penală al Republicii Moldova sau, după caz, ale Codului contravențional al Republicii Moldova și poate beneficia de protecție în conformitate cu Legea nr. 105/2008 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal.

Capitolul III
EXAMINAREA DEZVĂLUIRILOR PRACTICILOR ILEGALE ȘI
RECUNOAȘTEREA STATUTULUI DE AVERTIZOR DE INTEGRITATE

Articolul 9. Dezvăluirea practicilor ilegale

(1) Angajatul este în drept să facă o dezvăluire internă a practicilor ilegale sau, în cazurile stabilite la alin. (4) din prezentul articol, o dezvăluire externă sau publică a practicilor ilegale, cu excepția cazului prevăzut la art. 5 alin. (4), când angajatul este obligat să denunțe manifestările de corupție.

(2) Angajatorul sau o altă autoritate de examinare va asigura înregistrarea dezvăluirilor practicilor ilegale de către persoana sau subdiviziunea desemnată în acest sens în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate. Angajatorul va aproba procedurile de raportare și examinare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale conform modelului stabilit de Guvern.

(3) În cazul în care dezvăluirea internă a practicii ilegale conține elementele constitutive ale unei contravenții sau infracțiuni, angajatorul este obligat să transmită informația cuprinsă în dezvăluire unei autorități de examinare competente.

Angajatul poate omite procedurile de dezvăluire internă a practicii ilegale, făcând o dezvăluire externă sau publică, atunci când:

- a) consideră că angajatorul ar putea fi implicat în practicile ilegale dezvăluite;
- b) consideră că există riscul nerespectării confidențialității datelor sale;
- c) consideră că există riscul pierderii, al dispariției sau al distrugerii probelor;
- d) angajatorul nu i-a asigurat înregistrarea dezvăluirii practicilor ilegale în condițiile alin. (2) sau nu l-a informat cu privire la rezultatele examinării în termenul prevăzut la art. 12.

(4) În cazul în care angajatul face o dezvăluire publică a practicilor ilegale și acestea conțin elementele constitutive ale unei contravenții sau infracțiuni, autoritățile de examinare se autosesizează.

(5) Clauzele de confidențialitate și secret profesional dintre angajator și angajat nu împiedică dezvăluirea practicilor ilegale.

Articolul 10. Autoritățile responsabile de examinarea dezvăluirilor
practicilor ilegale

(1) Autoritățile responsabile de examinarea dezvăluirilor practicilor ilegale sînt angajatorii, în cazul dezvăluirilor practicilor ilegale interne, și Centrul Național Anticorupție, în cazul dezvăluirilor practicilor ilegale externe.

(2) Centrul Național Anticorupție, în calitate de autoritate responsabilă de examinarea dezvăluirilor practicilor ilegale:

- a) asigură promovarea și funcționarea liniei naționale anticorupție;
- b) înregistrează dezvăluirile practicilor ilegale primite în scris, prin sistemul electronic de dezvăluire on-line, precum și pe cele primite la linia națională anticorupție, dacă acestea întrunesc cerințele de conținut prevăzute la art. 11;

c) examinează dezvăluirile practicilor ilegale referitoare la manifestări de corupție și comunică în scris angajatului despre rezultatul examinării în termenul prevăzut la art. 12;

d) transmite, în termen de 3 zile lucrătoare, altor entități publice, potrivit competențelor, dezvăluirile practicilor ilegale care au ca subiect alte practici ilegale decât cele prevăzute la lit. c) și constituie amenințări sau prejudicii aduse interesului public;

e) se autosesizează și înregistrează dezvăluirile practicilor ilegale făcute publice dacă acestea întrunesc cerințele de conținut prevăzute la art. 11.

(3) Autoritățile de examinare au obligația să întreprindă imediat măsuri de preîntâmpinare a acțiunilor ce pot cauza un prejudiciu interesului public. În acest scop, autoritățile de examinare, în limitele competențelor, sînt în drept să dispună suspendarea respectivelor acțiuni.

(4) Autoritățile de examinare pot înființa canale interne de comunicare a dezvăluirilor practicilor ilegale și a avertizărilor de integritate interne (linii telefonice de încredere, cutii poștale, adrese electronice).

Articolul 11. Înregistrarea dezvăluirii practicilor ilegale și recunoașterea statutului de avertizor de integritate

(1) Pentru a fi înregistrată în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate și pentru a fi recunoscută drept avertizare de integritate, dezvăluirea practicilor ilegale trebuie să întrunească următoarele condiții:

- a) să fie făcută de un angajat al unei entități publice sau private;
- b) să se refere la activitatea entității al cărei angajat este;
- c) să conțină informații/probe despre practicile ilegale și prejudicierea reală, iminentă sau potențială a interesului public;
- d) persoana care face dezvăluirea trebuie să se identifice (nume, prenume, locul de muncă, date de contact, iar în cazul adresării în scris a avertizării de integritate – și semnătura).

(2) Înregistrarea unei dezvăluiri a practicilor ilegale de interes public în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate acordă angajatului care o face statutul de avertizor de integritate.

(3) Dacă dezvăluirea este înregistrată, angajatului, în contextul recunoașterii sale în calitate de avertizor de integritate, i se comunică următoarele detalii:

a) în cazul depunerii în scris a avertizării de integritate – confirmarea scrisă privind înregistrarea în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate, faptul inițierii unei examinări a circumstanțelor descrise în avertizarea de integritate și termenul în care va fi informat despre rezultatele examinării, conform anexei nr. 3;

b) în cazul comunicării avertizării de integritate prin telefon – numărul de înregistrare a apelului, faptul inițierii unei examinări a circumstanțelor descrise în avertizarea de integritate și termenul în care poate reveni cu un apel sau, după caz, în care operatorul îl va contacta telefonic (conform preferințelor angajatului) pentru a-l informa despre rezultatele examinării;

c) indiferent de modalitatea de comunicare a avertizării de integritate – despre respectarea confidențialității identității sale la examinarea dezvăluirii, cu excepția cazurilor de pornire a procedurilor penale sau contravenționale în care este atras în calitate de martor și solicită protecție;

d) în toate cazurile – faptul că statutul de avertizor de integritate îi va fi retras dacă, pe parcursul examinării, se constată că dezvăluirea nu întrunește vreuna dintre condițiile prevăzute la alin. (1).

(4) În cazul în care, pe parcursul examinării dezvăluirii, se constată că aceasta nu întrunește condițiile prevăzute la alin. (1) lit. a), b) sau d) din prezentul articol, informația transmisă se examinează în baza regulilor generale.

(5) În cazul dezvăluirii publice a practicii ilegale, angajatul poate fi recunoscut în calitate de avertizor de integritate fie de către autoritățile de examinare, fie de către autoritățile de protecție, cu solicitarea concomitentă a acordării protecției în condițiile art. 13.

Articolul 12. Termenele de examinare a avertizărilor de integritate

(1) Avertizorul de integritate este informat în scris sau, după caz, telefonic, potrivit art. 11 alin. (3), în termen de 30 de zile de la data înregistrării în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate, despre rezultatele examinării avertizării de integritate.

(2) În cazul în care termenul prevăzut la alin. (1) este insuficient, acesta poate fi prelungit cu încă 30 de zile, cu informarea corespunzătoare a avertizorului de integritate.

(3) Dacă, în baza avertizării de integritate, este pornit un proces contravențional sau penal, avertizorului de integritate i se aduce la cunoștință că avertizarea de integritate va fi examinată în condițiile și termenele Codului contravențional al Republicii Moldova sau ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova.

Capitolul IV PROTECȚIA AVERTIZORULUI DE INTEGRITATE

Articolul 13. Solicitarea protecției avertizorului de integritate

Angajatul care, în legătură cu avertizarea de integritate pe care a făcut-o, este supus răzbunării (prin acțiuni, inacțiuni sau amenințări) din partea angajatorului sau a unei alte persoane din cadrul entității publice sau private în care activează este în drept să solicite protecție de la autoritățile prevăzute la art. 16.

Articolul 14. Garanții pentru protecția avertizorului de integritate

Avertizorul de integritate beneficiază de următoarele garanții:

a) transferul său ori al persoanei care întreprinde acțiuni de răzbunare, pe perioada examinării cererii de acordare a protecției, într-o altă subdiviziune a entității publice sau private în care activează, cu menținerea specificului de activitate, iar în lipsa acesteia – într-o subdiviziune care desfășoară o activitate conexasă, pentru a exclude sau a limita influența persoanei care s-a răzbunat în legătură cu avertizarea de integritate sau dezvăluirea practicilor ilegale;

b) sancționarea persoanei care s-a răzbunat în legătură cu avertizarea de integritate sau dezvăluirea practicilor ilegale ori, după caz, a conducătorului entității publice sau private pentru neasigurarea măsurilor de protecție;

c) anularea sancțiunii disciplinare, constatată de către angajator sau, după caz, de către instanța de contencios administrativ, care i-a fost aplicată angajatului ca urmare a unei dezvăluiri în interes public făcute cu bună-credință;

d) despăgubirea prejudiciilor materiale și morale suportate în urma răzbunării.

Articolul 15. Procedura de protecție a avertizorilor de integritate

(1) Avertizorul de integritate supus răzbunării este în drept să depună la autoritățile de protecție o cerere scrisă pentru a solicita realizarea garanțiilor sale prevăzute la art. 14.

(2) Pentru a beneficia de protecție, angajatul trebuie să întrunească următoarele condiții:

- a) să fie recunoscut în calitate de avertizor de integritate în condițiile art. 11 sau să fi făcut o dezvăluire publică a practicilor ilegale;
- b) să fie supus răzbunării;
- c) să existe legătură de cauzalitate între dezvăluirea practicilor ilegale și pretinsa răzbunare.

(3) Autoritatea de protecție va examina în regim prioritar, în termen de cel mult 15 zile, cererea prin care se solicită protecția avertizorului de integritate, după care va informa avertizorul de integritate cu privire la satisfacerea cererii sale sau despre motivele refuzului.

Curgerea termenului începe în ziua intrării și înregistrării cererii la autoritatea de protecție.

(4) Protecția acordată poate fi retrasă în cazul constatării ulterioare a următoarelor situații:

- a) informația comunicată nu este veridică, inclusiv se demonstrează că angajatul cunoștea sau trebuia să cunoască despre caracterul fals al conținutului dezvăluirii sale (dezvăluirea nu este făcută cu bună-credință);
- b) pretinsa răzbunare nu este reală;
- c) între dezvăluirea de interes public și pretinsa răzbunare nu există legătură de cauzalitate.

Articolul 16. Autoritățile de protecție a avertizorilor de integritate

(1) Protecția avertizorilor de integritate este asigurată de următoarele entități:

- a) angajatorul, în cazul dezvăluirilor interne ale practicilor ilegale;
- b) Avocatul Poporului, în cazul dezvăluirilor externe și publice ale practicilor ilegale.

(2) Angajatorul întreprinde acțiuni cu caracter administrativ în vederea încetării răzbunării împotriva angajatului, inclusiv la locul de muncă, și a asigurării protecției acestuia ca avertizor de integritate. Angajatorul anulează actele administrative cu valoare de răzbunare în legătură cu dezvăluirea practicilor ilegale făcută de avertizorul de integritate.

(3) Avocatul Poporului examinează cererea de protecție a avertizorului de integritate și contribuie la apărarea acestuia în conformitate cu prevederile Legii nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul). În cazul dezvăluirilor publice ale practicilor ilegale, Avocatul Poporului se poate sesiza din oficiu în conformitate cu art. 22 din Legea 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului.

Articolul 17. Contestări împotriva autorităților de protecție a avertizorilor de integritate

(1) Deciziile, acțiunile și inacțiunile autorităților de protecție a avertizorilor de integritate se contestă în contencios administrativ, după epuizarea procedurii prealabile.

(2) Deciziile, acțiunile și inacțiunile angajatorului entitate privată în calitate de autoritate de protecție a avertizorilor de integritate, prevăzute de prezenta lege, se contestă în procedură civilă, în termen de 30 de zile.

(3) Deciziile Avocatului Poporului cu referire la examinarea sau respingerea cererilor prin care se solicită protecția avertizorilor de integritate nu pot fi atacate.

Capitolul V SANCTIUNAREA ÎNCĂLCĂRILOR

Articolul 18. Răspunderea pentru încălcarea prevederilor legii

(1) Neluarea de către angajator a măsurilor de asigurare a dezvăluirii practicilor ilegale în cadrul entității, nerespectarea confidențialității angajaților care dezvăluie practici ilegale și neasigurarea măsurilor de protecție a angajaților recunoscuți în calitate de avertizori de integritate atrag răspundere disciplinară și/sau contravențională.

(2) Divulgarea de către reprezentantul angajatorului sau al altor autorități de examinare a identității avertizorului de integritate persoanelor pretins responsabile de practicile ilegale pe care acesta le invocă atrage răspundere disciplinară și/sau contravențională.

(3) Neluarea măsurilor de încetare sau de suspendare a faptelor care prejudiciază interesul public și/sau de preîntâmpinare a faptelor care pot cauza prejudicii ulterioare interesului public atrage răspundere contravențională sau, după caz, penală.

(4) Răzbunarea împotriva avertizorului de integritate atrage răspundere contravențională sau, după caz, penală.

(5) Angajatorului îi revine sarcina să demonstreze că măsurile întreprinse față de angajat nu au legătură cu avertizarea de integritate sau implicarea acestuia în orice calitate în raport cu o avertizare de integritate. În caz contrar, faptele angajatorului se consideră răzbunare.

(6) Repararea prejudiciilor materiale și morale cauzate avertizorului de integritate se suportă de către angajator.

Capitolul VI DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 19

(1) Prezenta lege intră în vigoare la 3 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) În termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a legii, Guvernul va aduce actele sale normative în conformitate cu prevederile acesteia.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Formularul dezvăluirii interne a practicii ilegale

I. Date generale despre angajat	
Se completează de către angajat	Se completează de către angajator (persoana responsabilă de examinarea dezvăluirii)*
<p>1. Locul de muncă, subdiviziunea în care activează, funcția ocupată</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>1. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
<p>2. Relația cu angajatorul (contract individual de muncă sau raporturi juridice contractuale, civile)</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>2. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
II. Date despre practica ilegală	
<p>1. Descrierea practicii ilegale dezvăluite</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>1. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
<p>2. Amenințarea/prejudicierea interesului public prin practica ilegală (în ce constă aceasta)</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>2. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
<p>3. Prezentarea probelor/informațiilor care confirmă practica ilegală dezvăluită sau indicarea modalităților de verificare a informației dezvăluite</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>3. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>

_____	_____
<p>4. Cu referire la această practică ilegală, ați făcut o dezvăluire publică sau o dezvăluire anterioară (transmisă altor autorități, altor persoane fizice și/sau juridice ori reprezentanților societății civile și/sau mass-mediei)? (Se indică data, luna, anul și cui a fost transmisă această dezvăluire)</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	
III. Recunoașterea în calitate de avertizor de integritate**	
<p>Decizia: _____</p> <p>_____</p>	
Data _____	Semnătura persoanei responsabile de examinarea dezvăluirii practicii ilegale _____
C O T O R	
<p>Dezvăluirea internă a practicii ilegale este recepționată de către</p> <p>_____</p> <p>(numele, prenumele persoanei responsabile care recepționează dezvăluirea)</p>	
<p>Numărul de înregistrare în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate _____</p>	

* Se verifică dacă dezvăluirea întrunește condițiile prevăzute la art. 11 alin. (1).

**Se completează de către angajator (persoana responsabilă de examinarea dezvăluirii), menționându-se dacă dezvăluirea întrunește condițiile prevăzute la art. 11 alin. (1) și angajatul este recunoscut în calitate de avertizor de integritate.

Notă: Numele, prenumele, datele de contact, iar în cazul în care dezvăluirea se face în scris, și semnătura angajatului sînt indicate pe versoul formularului.

Formularul dezvăluirii externe a practicii ilegale

I. Date generale despre angajat	
Se completează de către angajat	Se completează de către angajator (persoana responsabilă de examinarea dezvăluirii)*
<p>1. Locul de muncă, subdiviziunea în care activează, funcția ocupată</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>1. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
<p>2. Relația cu angajatorul (contract individual de muncă sau raporturi juridice contractuale, civile)</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>2. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
II. Date despre practica ilegală	
<p>1. Descrierea practicii ilegale dezvăluite</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>1. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
<p>2. Amenințarea/prejudicierea interesului public prin practica ilegală (în ce constă aceasta)</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>2. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
<p>3. Prezentarea probelor/informațiilor care confirmă practica ilegală dezvăluită sau indicarea modalităților de verificare a informației dezvăluite</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>3. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>

4. Cu referire la această practică ilegală, ați făcut anterior o dezvăluire internă (la angajator)?

- Da
 Nu

În cazul în care bifați „Da”, indicați:

Data, luna, anul depunerii _____

Care a fost rezultatul examinării de către angajator a dezvăluirii practicii ilegale, și anume:

1. Ați fost recunoscut în calitate de avertizor de integritate?

- Da
 Nu

2. Ați fost supus răzbunării (prin acțiuni, inacțiuni sau amenințări) din partea angajatorului sau a unei alte persoane din cadrul entității publice sau private în care activați? (se indică care sînt măsurile de răzbunare și numele persoanelor care întreprind măsuri de răzbunare)

3. Situația la locul de muncă vă este/v-a fost înrăutățită în legătură cu avertizarea de integritate pe care ați făcut-o?

- Nu
 Da. În ce constă aceasta? _____

5. Cu referire la această practică ilegală, ați făcut o dezvăluire publică sau o dezvăluire anterioară (transmisă altor autorități, altor persoane fizice și/sau juridice ori reprezentanților societății civile și/sau mass-mediei)? (Se indică data, luna, anul și cui a fost transmisă această dezvăluire)

III. Recunoașterea în calitate de avertizor de integritate**

Decizia: _____

Data

Semnătura persoanei responsabile de examinarea
dezvăluirii practicii ilegale

C O T O R

Dezvăluirea externă a practicii ilegale este recepționată de

(numele, prenumele persoanei responsabile care recepționează dezvăluirea)

Numărul de înregistrare în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate

* Se verifică dacă dezvăluirea întrunește condițiile prevăzute la art. 11 alin. (1).

**Se completează de către angajator (persoana responsabilă de examinarea dezvăluirii), menționându-se dacă dezvăluirea întrunește condițiile prevăzute la art. 11 alin. (1) și angajatul este recunoscut în calitate de avertizor de integritate.

Notă: Numele, prenumele, datele de contact, iar în cazul în care dezvăluirea se face în scris, și semnătura angajatului sînt indicate pe versoul formularului.

**Modelul Registrului dezvăluirilor practicilor ilegale
și al avertizărilor de integritate**

Nr. crt.	Numărul și data de înregistrare a dezvăluirii practicii ilegale	Descrierea practicii ilegale și a prejudicierii interesului public	Denumirea entității publice/private în privința căreia se face dezvăluirea	Dacă angajatul a menționat că în privința sa se întreprind măsuri de răzbunare (prin acțiuni, omisiuni sau amenințări) din partea angajatorului sau a unei alte persoane din cadrul entității publice sau private în care activează:		Este sau nu recunoscut angajatul care depune dezvăluirea practicilor ilegale în calitate de avertizor de integritate	A solicitat sau nu angajatul aplicarea măsurilor de protecție a avertizorilor de integritate. Măsurile solicitate și data solicitării	Măsurile de protecție aplicate avertizorului de integritate, data aplicării	Dacă dezvăluirea practicii ilegale a fost transmisă pentru examinare altor autorități de examinare, potrivit competențelor, data transmiterii	Dacă dezvăluirea practicii ilegale a fost transmisă pentru examinare organelor de urmărire penală și dacă angajatul are vreun statut procesual	Numele persoanei care a înregistrat dezvăluirea practicii ilegale, subdiviziunea din care face parte
				măsurile de răzbunare	numele persoanelor care întreprind măsuri de răzbunare						

SINTEZA
amendamentelor, propunerilor și obiecțiilor
la proiectul legii privind avertizorii de integritate

96 din 22.03.2018

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4.
1.	<p>Directia generală juridică a Secretariatului Parlamentului La articolul 1 "Domeniul de reglementare" din proiect prevede că acesta " ...reglementează dezvăluirile practicilor ilegale" fapt ce nu corespunde celor menționate, întrucât în proiect se încearcă de a prevedea procedura dezvăluirii ilegalităților și nici de cum dezvăluirile nemijlocit.</p> <p>Tot în acest articol lipsește termenul de "obligațiunile avertizorilor" iar pe parcursul întregului proiect întâlnim doar prevederi ce țin doar de drepturile avertizorilor de integritate or în viziunea Direcției generale juridice existența obligațiilor avertizorilor va responsabiliza persoanele ce decid să raporteze anumite situații ilegale sau care par a fi ilegale în viziunea potențialilor avertizori de integritate.</p>	<p>Nu se acceptă, reieșind din argumentarea CNA</p>	<p>Nu se acceptă. Prezentă lege nu reglementează doar procedura depunerii dezvăluirilor practicilor ilegale, dar prevede și ce reprezintă o dezvăluire a practicii ilegale, care sunt modalitățile de dezvăluire, precum și procedura de examinare a dezvăluirilor practicilor ilegale. Respectiv, obiectul de reglementare a prezentei legi nu se limitează doar la reglementarea procedurii dezvăluirilor practicilor ilegale.</p> <p>Totodată, semnalăm că dezvăluirea practicilor ilegale este un drept al angajaților, iar pentru a fi considerată avertizare de integritate aceasta trebuie să înfruncească condițiile prevăzute la art.11 din proiect.</p> <p>Scopul legii este de a facilita și încuraja dezvăluirea încălcărilor (practicilor ilegale) care se comit în cadrul entităților publice/private și care amenință sau prejudiciază interesul public.</p> <p>Proiectul nu urmărește instituirea unei obligații de denunțare/raportare a dezvăluirilor practicilor ilegale, conceptul legii se bazează pe informarea cu bună-credință despre comiterea unor manifestări de corupție sau alte încălcări de mediu, a drepturilor și libertăților persoanei, a securității naționale, precum și alte încălcări ce amenință sau prejudiciază interesul public.</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4.
2.	<p>Directia generală juridică a Secretariatului Parlamentului La articolul 2 lit.b) se operează cu termenul "protecția adecvată". Considerăm că acest termen este un termen ambiguu care va genera situații incerte în aplicare legislației, deoarece nu este clar ce elemente întrupește protecția adecvată a avertizorilor</p>	<p>Se acceptă</p>	<p>Se acceptă. De la articolul 2 litera b) cuvântul "adecvate" de exclus.</p>
3.	<p>Directia generală juridică a Secretariatului Parlamentului Articolul 3 definiția "avertizor de integritate" stabilește că avertizor de integritate este angajatul care face o avertizare de integritate. Iar alineatul (3) din Articolul 5 din proiect prevede că "angajații care depun avertizări de integritate au dreptul să fie recunoscuți în calitate de avertizori".</p> <p>Considerăm că prevederile acestor articole vin în coliziune directă, pot apărea situații când raportarea unui și aceluiași act ilegal de către două persoane din cadrul unei entități ar putea acorda diferite drepturi la protecției în cazul când un angajat poate fi declarat avertizor de integritate, iar altul nu. Nu este clar ce se întâmplă cu persoanele fizice și persoanele juridice care interacționează cu sectorul public, inclusiv organizațiile comerciale, societatea civilă și mass-media pot deveni ei avertizori de integritate dacă în activitatea pe care o desfășoară depistează situații ilegale, dar nu au raporturi de muncă sau raporturi juridice contractuale?</p>	<p>Se acceptă propunerile CNA</p>	<p>Se acceptă parțial. Alineatul (3) articolul 5 de expus în următoarea redacție: "Angajații sunt în drept să depună dezvăluiri a practicilor ilegale, să fie recunoscuți în calitate de avertizori de integritate și să beneficieze de protecție în condițiile prevăzute de prezenta lege." Proiectul stabilește clar condițiile în care sunt recunoscuți angajații drept avertizori de integritate. (art.11 din proiect)</p>
4.	<p>Deputatul Valeriu Ghilețchi La Art. 3 se completează cu două noțiuni noi cu următorul conținut: <i>Buna-credință</i> - este un standard de conduită al unei părți, confirmată prin corectitudine, onestitate și bazată pe probe.</p>	<p>Se acceptă propunerile CNA</p>	<p>Se acceptă parțial. Noțiunea de „<i>buna-credință</i>” nu are altă semnificație decît cea consacrată în domeniul juridic. Însă, pentru o mai bună claritate noțiunea de „buna-credință” se va expune în următoarea redacție: „<i>buna-credință</i>- standard de conduită, confirmat prin corectitudine, onestitate și responsabilitate”. Standardele internaționale în domeniu, ne referim la Rec (2014)7 a Comitetului de miniștri privind protecția avertizorilor de</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	<p style="text-align: center;">2.</p> <p>neechitabilă, care include:</p> <ul style="list-style-type: none"> - impunerea forțată a concedierii, - aplicarea sancțiunilor administrative fără temei, - transfer la poziții mai joase sau mai puțin plătite fără a fi oferită o explicație justă, - lipsirea nejustificată de premii, - micșorarea fără temei și explicații a salariului, - discriminarea pe diverse criterii, - muștrări abuzive. <p>Argumentare:</p> <p>La art. 3 se propune definirea clară și detalierea a două noțiuni în sensul prezentei legi. Conceptul buna-credință îndeplinește numeroase funcții de completare a lacunelor legislative și de ordonare a comportamentului subiecților și, deși este utilizat în mai multe acte legislative nu este clar definit, fapt care lasă loc pentru interpretări ce pot fi chiar contradictorii în cadrul și relațiile ce urmează a fi reglementate prin acest proiect de lege.</p>	<p style="text-align: center;">3.</p>	<p style="text-align: center;">4.</p> <p>integritate (pct.21) operează cu termenul de „răzbunare” (retaliation). Potrivit DEX prin presiune înțelegem constrângere (morală, economică, politică, socială) exercitată asupra cuiva. Iar prin răzbunare – a-și face singur dreptate, pedepsind pe cel de la care a suferit un rău, o nedreptate. Protrivit semnificației sale, presiunea este una din formele răzbunării. Astfel, semnificația termenului de „presiune” este mai îngustă decât acțiunile propuse (impunerea forțată a concedierii, aplicarea sancțiunilor administrative fără temei, transfer la poziții mai joase sau mai puțin plătite fără a fi oferită o explicație justă, lipsirea nejustificată de premii, micșorarea fără temei și discriminarea pe diverse criterii, - muștrări abuzive).</p> <p>Pentru a nu îngrădi dreptul avertizorilor la protecție, ar fi corect de a opera cu termenul de „răzbunare”, iar în definierea acestuia de introdus și acțiunea de „presiune”.</p> <p>Semnalăm că proiectul urmează a fi completat la articolul 3 cu noțiunea de răzbunare, în următoarea redacție: „răzbunare – orice formă de răfuială, presiune, dezavantajare sau discriminare la locul de muncă care este în legătură cu avertizarea de integritate sau rezultă din ea. Forme de răzbunare sunt concedierea, suspendarea, retrogradarea, refuzul la promovarea în funcție sau instruire, transferul represiv, anularea primelor, a înlesnirilor sau a altor beneficii, hărțuirea sau alt tratament represiv, precum și</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4. amenințările cu astfel de acțiuni.”
5.	<p>Deputatul Valeriu Ghilețchi</p> <p>La Art. 4 punctul e) se exclude.</p> <p>Argumentare:</p> <p>Bazele dreptului roman susțin că “Idem est non esse et non probari” - a nu fi sau a nu fi probat este echivalent.</p> <p>Dreptul la probă este un drept subiectiv procesual.</p> <p>Un proces judiciar este un duel al probelor părților, astfel putem spune că probele au importanță atât pentru judecător cât și pentru părți.</p> <p>Potrivit regulii generale, prevăzute în art. 118 alin. 1) al Codului de procedură civilă al Republicii Moldova, fiecare parte în proces trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept teme al pretențiilor și obiecțiilor sale, dacă legea nu dispune altfel.</p> <p>În practica legislativă, întâlnim astfel de prevederi legislative foarte rar, și consider că recunoașterea inversării sarcinii probațiunii nu este justificată în cazul prezentului proiect.</p> <p>Dacă una din părți face o anumită afirmație cu privire la o circumstanță de fapt, care-i justifică pretenția sau obiecția, atunci această parte este obligată să dovedească existența circumstanței de fapt invocate, în caz contrar faptul se va considera ca nedovedit.</p>	<p>Se acceptă.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>De la art.4 lit.e) „principiul inversării sarcinii probațiunii în cazul pretențiilor răzbinduri;” de exclus.</p>
6.	<p>Directia generală juridică a Secretariatului Parlamentului</p> <p>O altă situație incertă este definiția de angajat și angajator. Din proiectul de lege reiese că orice persoana fizică, angajată care face avertizare de integritate dezvăluind practici ilegale prin diferite modalități, una din modalități fiind cea externă sau publică adică prin intermediul mass-media și presă. Astfel lit.b) alin.(4) a art.9 stabilește că ”angajatul poate omite procedurile de raportare internă a dezvăluirilor practicii ilegale făcând o dezvăluire externă sau publică dacă consideră că există riscul nerespectării confidențialității sale”.</p>	<p>Nu se acceptă, reieșind din argumentarea CNA</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Sesizarea poate fi „alternativă” sau „cumulativă” – legea nu stabilește expres o anumită ordine, respectiv sesizarea poate fi efectuată simultan în toate formele sale (intern, extern, public), este suficient să fie efectuată doar într-o singură modalitate și, în consecință să beneficieze de prevederile legii sub aspectul protecției.</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2. În opinia Direcției generale juridice "ieșirea în public" automat exclude respectarea confidențialității persoanei mai mult decât atât aici dispăre raportul de serviciu dintre angajator și angajat.	3.	4. Angajatul decide care modalitate să aleagă, respectiv în cazul comunicării publice logic nu putem asigura confidențialitatea angajatului. Semnalăm că și reglementările internaționale (Rec (2014)7 a Comitetului de miniștri privind protecția avertizorilor de integritate) prevăd la capitolul IV că: „Cadrul național trebuie să promoveze un mediu care să încurajeze raportarea sau prezentarea informațiilor de interes public într-o manieră deschisă [...]” Canalele de raportare și furnizarea de informații cuprind: - Rapoarte din cadrul unei organizații sau întreprinderi (inclusiv către persoanele desemnate pentru a primi rapoarte confidențiale); - Rapoartele organismelor publice competente de reglementare, agențiile împuternicite pentru aplicarea legislației și organismele de supraveghere; - Prezentarea informațiilor publicului, de exemplu unui jurnalist, membru al parlamentului). Circumstanțele individuale, în fiecare caz, va determina canalul cel mai potrivit.” Totdată, menționăm că Codul muncii la art.81 prevede temeiurile încetării contractului individual de muncă, și anume: în circumstanțe ce nu depind de voința părților; prin acordul scris al părților sau la inițiativa uneia dintre părți. Astfel, referința la calitatea de avertizor de integritate nu reprezintă un temei pentru încetarea contractului de muncă. Se acceptă. La art.3 la noțiunea de angajator lit.c)
7.	Directia generală juridică a Secretariatului Parlamentului O altă prevedere care va crea situații neclare în aplicarea pe viitor a proiectului de lege este		

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2. calitate de angajator prevăzută de lit.c) din art.3 și anume "angajator este entitate publică sau privată care este superioară entităților prevăzute la lit.a) și b)" adică superioară entităților ce au intrat în raporturi juridice de muncă, juridice și contractuale cu un angajat". Apar următoarele întrebări: care sunt acele entități superioare? De ce autorii au decis să indice selectiv cine sunt angajatorii, ca de exemplu pentru judecători și procurori, cum rămâne cu alți subiecți ai legii?	3.	4. „c) este superioară entităților prevăzute la lit. a și b)” de exclus.
8.	<p>Directia generală juridică a Secretariatului Parlamentului</p> <p>Art.5 din proiectul de lege diferențiază câteva categorii de subiecți ai legii. Astfel evidențiem drept unii subiecți angajați și avertizorii de integritate. Direcția generală juridică consideră necesar și important ca anume avertizorul de integritate trebuie să fie subiectul principal în categoria subiecților, iar statutul de avertizor de integritate să fie acordat obligatoriu și nu la solicitarea persoanei ce decide să devăluie acte de ilegalitate, în opina Direcție juridice aceasta va responsabiliza atât angajatul cât și angajatorul, orice angajat își va asuma răspunderea pentru informația raportată și un factor important acordarea statutului de avertizor de integritate va dezrădăcina practica veche sovietică "de a turna colegii de munca".</p> <p>În calitate de subiect al legii este "societatea civilă și mass media". Conform proiectului de lege angajatul face o devăluire a faptelor ilegale prin intermediul societății civile sau mass-mediei. Direcția generală juridică consideră că societatea civilă și mass-media nu sunt subiecții legii ci una din modalitățile care poate fi aleasă de către persoană de a aduce la cunoștință faptele ilegale, întrucât nici mass media și nici societatea civilă nu poate oferi persoanei calitatea de avertizor așa cum prevede proiectul de lege în art.10 și 11.</p> <p>În acest context, în cazul ieșii în mass media a angajatului autoritățile de examinare se autosesizează dacă practicile ilegale care fac obiectul devăluirii conțin elementele constitutive ale unei contravenții sau infracțiuni.</p> <p>Apare întrebarea care e procedura de acordare a statutului de avertizor de integritate angajatului și cum se poate bucura de drepturile acordate avertizorilor de integritate și o altă întrebare ce se întâmplă dacă persoana și-a asumat riscul de a ieși în fața societății să comunice despre actele ilegale depistate, iar autoritățile de examinare nu se autosesizează.</p>	<p>Nu se acceptă, reieșind din argumentarea CNA</p> <p>Se acceptă.</p> <p>Sintagma „societatea civilă și mass media” de exclus de la art.5.</p> <p>Se acceptă.</p> <p>În acest caz se aplică sesizarea din oficiu care reprezintă modalitatea de sesizare internă, și constă în posibilitatea (dreptul și obligația) organului de urmărire penală de a se sesiza din oficiu, ori de câte ori află, pe altă cale decât prin denunț sau plângere, că s-a săvârșit o infracțiune. Sesizarea din oficiu se poate realiza ori de</p>	

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4. câte ori organele de urmărire penală constată prin mijloace proprii, în mod direct săvârșirea unor infracțiuni. Astfel, avem prevederile art.262 Codul de procedură penală. „ Articolul 262. Sesizarea organului de urmărire penală (1) Organul de urmărire penală poate fi sesizat despre săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de Codul penal prin: 1) plângere; 2) denunț; 3) autodenunț; 4) depistarea nemijlocit de către organul de urmărire penală sau procuror a bănuitei rezonabile cu privire la săvârșirea unei infracțiuni. (2) Dacă, potrivit legii, pornirea urmăririi penale se poate face numai la plângerea prealabilă ori cu acordul organului prevăzut de lege, urmărirea penală nu poate începe în lipsa acestora. (3) În cazul depistării infracțiunii nemijlocit de către lucrătorul organului de urmărire penală, acesta întocmește un raport în care expune circumstanțele depistate și dispune înregistrarea infracțiunii [...]”
9.	<u>Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului</u> La elaborarea proiectului de lege privind avertizorii de integritate nu s-a ținut cont de prevederile legislației în vigoare ce reglementează segmentul lupta cu corupția. Prioritizarea prin lege a Centrului Național Anticorupție drept autoritate responsabilă de a examina dezvăluirile practicilor ilegale interne și externe contravine alineatului (1) din art.10 al proiectului de lege precum și prevederilor Legii nr.82/2017 ce stabilește expres <i>autoritățile anticorupție</i> – după caz, Centrul Național Anticorupție, Autoritatea Națională de Integritate, Procuratura Anticorupție, Serviciul de Informații și Securitate, Ministerul Afacerilor Interne.	Se acceptă parțial	Se acceptă parțial. Art.10 alin.(2) lit.d) din proiect prevede că Centrul Național Anticorupție în calitate de autoritate responsabilă de examinarea dezvăluirilor practicilor ilegale [...] d) transmite dezvăluirile practicilor ilegale care dezvăluie alte practici ilegale decât cele prevăzute la lit.c) ce constituie amenințări sau prejudicii aduse interesului public alor entități publice,

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4.
			<p>potrivit competențelor.”</p> <p>În scopul evitării unor eventuale interpretări și cazuri de aplicare discreționară a normelor, se propune de a stabili un termen de trei zile lucrătoare pentru transmiterea dezvoltărilor practicilor ilegale care nu țin de competența Centrului altor entități publice.</p> <p>Astfel, art. 10 alin.(2) lit.d) se expune în următoarea redacție: <i>“d) transmite în termen de 3 zile lucrătoare altor entități publice, potrivit competențelor, dezvoltările practicilor ilegale care dezvoltate la lit. c) ce constituie amenințări sau prejudicii aduse interesului public.”</i></p> <p>Totodată, în contextul adoptării de către Parlament a Legii nr.308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, conform căreia Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor este o autoritate publică independentă în raport cu celelalte persoane juridice și fizice, indiferent de tipul de proprietate și de forma juridică de organizare, și funcționează ca organ central de specialitate autonom și independent, propunem la art.10 alin.(2) lit.c) excluderea sintagmei „sau spălare a banilor”.</p> <p>De asemenea, art.10 alin.(2) de completat cu următoarea sintagma: <i>“e) se autosesizează și înregistrează dezvoltările practicilor ilegale făcute</i></p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4. publice doar dacă acestea întrunesc cerințele de conținut, prevăzute la art. 11.” La fel, propunem excluderea de la art.10 alin.(1) a cuvintelor “interne și”. Această propunere urmărește scopul de a reda o claritate normei, deoarece CNA se încadrează în noțiunea de angajator, nefiind necesar de specificat încă o dată ce Centrul examinează dezvoltarea practicilor ilegale și interne si externe.
10.	<p>Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului</p> <p>Lipsa uniformizării termenilor din proiectul de lege prin prisma legislației existente și dublarea unor prevederi existente este contrară prevederilor Legii nr.780/2001 privind actele legislative. În acest sens evidențiem din Legea integrității nr.82/2017 în special art.18 ”Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate” care stabilesc expres și cum depune avertizările de integritate, are e procedura de examinare a rapoartelor respective și care sunt măsurile ce urmează fi întreprinse, aducem drept exemplu: ”(3) Conducătorul entității publice are următoarele obligații în vederea asigurării protecției avertizorilor de integritate să asigure, personal sau, după caz, prin intermediul structurii specializate, înregistrarea în condiții de confidențialitate a avertizărilor de integritate depuse de către agenții publici în registrul avertizărilor de integritate al entității publice; să asigure examinarea avertizării de integritate și comunicarea rezultatelor examinării în termen de cel mult 30 de zile din momentul înregistrării ei conform lit. c); să transmită Centrului Național Anticorupție sau, după caz, unei alte autorități anticorupție responsabile ori autorități publice competente informația, cuprinsă în avertizarea de integritate, cu privire la manifestările de corupție și/sau practicile ilegale și lipsite de etică ce amenință interesul public, care au loc în cadrul entităților publice și/sau al entităților private cu care agentul public avertizor de integritate se află în raporturi de serviciu, dacă acestea întrunesc elementele unei infracțiuni sau contravenții. Procedura de depunere, examinare, păstrare a avertizărilor de integritate și de sancționare a conducătorilor entităților publice pentru neluarea măsurilor de protecție, pentru întreprinderea acțiunilor de răzbunare împotriva avertizorilor de integritate de bună-credință, precum și procedura de sancționare a agenților publici de rea-credință, care depun cu bună știință avertizări de integritate ce conțin informații neveridice, se reglementează de legislația privind protecția avertizorilor de integritate, privind evaluarea integrității instituționale, privind protecția datelor cu caracter personal, de legile speciale ce reglementează activitatea entității publice, de Codul muncii, Codul contravențional și Codul penal” ș.a.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>propunerile CNA.</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Prevederile proiectului nu contravin Legii integrității nr.82 din 25.05.2017, ci dimpotrivă dezvoltă conținutul acestora.</p> <p>Totodată, au fost identificate unele incoerențe sau neclarități, motiv pentru care propunem următoarele recomandări:</p> <ul style="list-style-type: none"> - la articolul 13 cuvântul „omisiuni” se substituie cu cuvântul „inacțiuni”; - la articolul 14 litera d) cuvântul „fizice” se exclude; - la articolul 15 alineatul (2) litera b) sintagma „prevăzute la alin.(1)” se exclude; - la articolul 17 alineatul (1) și (2) cuvântul „omisiuni” se substituie cu cuvântul „inacțiuni”; - La articolul 18 alineatul (3) cuvântul

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4. <p>„neglijență și” se exclude deoarece Codul contravențional nu prevede sancțiune pentru „neglijența în serviciu”;</p> <p>- la articolul 7 alineatul (2) sintagma „la liniile de telefon pentru avertizorii de integritate ale angajatorilor” se substituie cu sintagma „la liniile telefonice anticorupție”. Această propunere urmărește scopul de a exclude obligativitatea ca autoritățile de examinare să înființeze linii specializate pentru avertizorii de integritate, care, de altfel, presupune și resurse financiare suplimentare.</p> <p>În același context propunem și expunerea alineatului (4) art.10 în următoarea redacție: „Autoritățile de examinare pot înființa canale interne de comunicare a dezvăluirilor practicilor ilegale și a avertizărilor de integritate interne (linii telefonice de încredere, cutii poștale, adrese electronice).”</p> <p>Se acceptă parțial. Principiul prezumției nevinovăției, potrivit art.21 din Constituție prevede că <i>“Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”</i> Acest principiu nu are nicio legătură cu conceptul legii, deoarece nu reglementează activitatea persoanelor care sunt vizați în dezvăluirile practicilor ilegale.</p>
11.	<p>Deputatul Mihaela SPĂTARU</p> <p>Articolul 4 se completează cu literele f) și g), cu următorul conținut: “f) principiul prezumției nevinovăției;</p>	<p>Se acceptă propunerile CNA</p>	

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	<p>2.</p> <p>g) principiul responsabilității, conform căruia avertizorul de integritate este obligat să susțină reclamația cu date sau indici privind practicile ilegale; Argumentare: Prevederile proiectului de Lege reglementează un șir de activități ce au scopul sporirii denunțării practicilor ilegale, însă aceste acțiuni trebuie să fie unele responsabile, pentru a asigura doar denunțarea practicilor ilegale veridice. Totodată, un astfel de proiect de Lege trebuie să corespundă prevederilor constituționale, astfel se propune completarea cu principiul prezumției nevinovăției, conform prevederilor articolului 21 al Constituției Republicii Moldova.</p>	3.	4. Se acceptă includerea la art.4 din proiect a “principiul responsabilității, conform căruia avertizorul de integritate este obligat să susțină reclamația cu date sau indici privind practicile ilegale.” . Totodată, propunem completarea art.6 alin.(2) cu sintagma “și amenință sau prejudiciază interesul public.” .
12.	<p>Deputatul Valeriu GHILEȚCHI</p> <p>La Art. 6 se va expune în următoarea redacție:</p> <p>(1) Dezvăluirea practicii ilegale trebuie să fie făcută cu bună-credință; (2) Angajatul se consideră de bună-credință dacă dezvăluirea practicii ilegale pe care a făcut-o este veridică sau despre care are convingerea că este veridică; (3) Este contrar cu buna-credință ca o parte să acționeze în contradicție cu declarațiile pe care le-a făcut anterior sau cu intenția de a denigra și defăima cealaltă parte.</p> <p>Argumentarea este aceeași de la poziția 5 din sinteză.</p>	<p>Se acceptă propunerile CNA</p>	<p>Se acceptă parțial. Redacția propusă a alineatului (3) creează multiple confuzii și interpretări legate de buna-credință a angajaților/avertizorilor de integritate. Semnalăm că dacă în urma dezvoltării practicilor ilegale se constată că angajatul a acționat cu rea-credință, el va putea fi sancționat prin nerecunoașterea dezvoltării drept avertizare de integritate, iar el nu va beneficia de recunoașterea sa în calitate de avertizor de integritate, precum și nu va beneficia nici de garanțiile de protecție a avertizorilor de integritate. Aceasta, deoarece legea protejează numai pe angajații (avertizorii) care acționează cu bună-credință. Pentru a evita unele situații confuze și de interpretări multiple legate de intențiile angajatului, la alineatul (2) sintagma „Indiferent de intenții” se va exclude.</p> <p>De asemenea, menționăm că alineatul (2) de completat la sfârșit cu următoarea sintagma: „și amenință sau prejudiciază interesul public”.</p> <p>Se acceptă parțial.</p>
13.	<p>Deputatul Mihaela SPĂTARU Articolul 7,</p>		

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	<p>2.</p> <p>Alineatul (1) va avea următorul conținut: „(1) Dezvăluirea practicilor ilegale este internă (comunicată angajatorului) și externă (comunicată autorităților de examinare).”;</p>	<p>3.</p>	<p>4.</p> <p>Sesizarea poate fi „<i>alternativă</i>” sau <i>cumulativă</i>” – legea nu stabilește expres o anumită ordine, respectiv sesizarea poate fi efectuată simultan în toate formele sale (intern, extern, public), este suficient să fie efectuată doar într-o singură modalitate și, în consecință să beneficieze de prevederile legii sub aspectul protecției.</p> <p>Angajatul decide care modalitate să aleagă, respectiv în cazul comunicării publice logic nu putem asigura confidențialitatea angajatului.</p> <p>Semnălăm că și reglementările internaționale (Rec (2014)7 a Comitetului de miniștri privind protecția avertizorilor de integritate) prevăd la capitolul IV că: „Cadrul național trebuie să promoveze un mediu care să încurajeze raportarea sau prezentarea informațiilor de interes public într-o manieră deschisă [...]”</p> <p>Canalele de raportare și furnizarea de informații cuprind: - Rapoarte din cadrul unei organizații sau întreprinderi (inclusiv către persoanele desemnate pentru a primi rapoarte confidențiale); - Rapoartele organismelor publice competente de reglementare, agențiile împuternicite pentru aplicarea legislației și organismele de supraveghere; - Prezentarea informațiilor publicului, de exemplu unui jurnalist, membru al parlamentului).</p> <p>Astfel, proiectul nu poate îngreuna dreptul avertizorului de integritate de a face publică dezvăluirea practicilor ilegale, deoarece acest fapt contravine reglementărilor internaționale în domeniu.</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	<p>2.</p> <p>La alineatul (2), textul „, societății civile sau mass-mediei” se exclude;</p> <p>Argumentare: Finalitatea acestei modalități de dezvoltare este aceeași ca și dezvoltarea externă a practicii ilegale și anume implicarea obligatorie a Centrului Național Anticorupție, fiind autoritatea responsabilă de examinarea dezvoltărilor practicilor ilegale. Implicarea modalității publice de dezvoltare a practicii ilegale, prin reglementările propuse creează anumite situații de risc, care trebuie analizate atent și diminuate.</p> <p>Conform prevederilor articolului 7, modalitatea de dezvoltare a practicilor ilegale poate fi internă (comunicată angajatorului), externă (comunicată autorităților de examinare) și publică (transmisă societății civile și/sau mass-mediei). În legislația Republicii Moldova nu există o definiție pentru <i>societatea civilă</i>, însă conform prevederilor Codului civil, se definește termenul de <i>contract de societate civilă</i>, prin care <i>două sau mai multe persoane (asociați, participanți) se obligă reciproc să urmărească în comun scopuri economice ori alte scopuri, fără a constitui o persoană juridică, împărțind între ele foloasele și pierderile</i>. Astfel societatea civilă nu reprezintă doar organizațiile înregistrate oficial, aceasta cuprinde și asociațiile neformale, la care adăugăm prevederile Articolul 9 <i>Dezvăluirea practicilor ilegale</i>, alineatul (6), în care e prevăzut faptul că <i>clauzele de confidențialitate și secret profesional dintre angajator și angajat nu împiedică dezvoltările practicilor ilegale</i>. Astfel un angajat care se presupune că dezvoltă o presupusă practică ilegală care, o poate face într-o formă publică, dezvoltând anumite informații care pot cuprinde atât prevederi ale secretului de stat, cât și prevederi ale secretului profesional pentru domeniul privat, unor entități care nu reprezintă organizații înregistrate oficial și care nu sunt împuternicite sau au dreptul de a prelua astfel de informații, inclusiv date cu caracter personal. Totodată în cadrul societății civile se pot regăsi și asociații obștești sau alte forme de asociere create de către concurenți, care să beneficieze de această modalitate de dezvoltare a presupusei practice ilegale și angajatorul să fie păgubit, sau în mass-media să fie plasată informație care mai apoi ar servi pentru articole de presă denigratorii.</p> <p>Ținând cont de cele expuse se propune excluderea modalității publice de dezvoltare a practicii ilegale.</p>	3.	4.
			<p>Formele (internă, externă și publică) de comunicare a dezvoltării au ca scop eliminarea oricăror bariere formale din calea dezvoltărilor, inclusiv a barierelor constând în trepte ierarhice interne obligatorii de urmat.</p> <p>Însă la art.7 alin.(1) sintagma “(transmisă societății civile și/sau mass-mediei)” de exclus.</p> <p>Se acceptă.</p> <p>La art.7 alin.(2) textul „, societății civile sau mass-mediei” de exclus.</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4.
14.	<p>Deputatul Mihaela SPĂTARU Articolul 9, La alineatul (1) sintagma „sau publică” se exclude; La alineatul (4) sintagma „sau publică” se exclude; Alineatul (5) se exclude. 4. Articolul 11, Alineatul (5) se exclude. Argumentare: modificările propuse ajustează proiectul de lege conform modificărilor propuse la articolul 7.</p>	<p>Nu se acceptă reieșind din argumentarea CNA</p>	<p>Nu se acceptă. Vedeți argumentarea de la obiecția nr.13.</p>
15.	<p>Deputatul Mihaela SPĂTARU Articolul 15, La alineatul (2) litera a) textul: „sau să fi făcut o dezvăluire publică a practicilor ilegale” se exclude.</p>	<p>Nu se acceptă reieșind din argumentarea CNA</p>	<p>Nu se acceptă. În contextul celor menționate la obiecția nr.13 propunerile nu pot fi acceptate.</p>
16.	<p>Deputatul Valeriu Ghilețchi Art. 16, alin. (3), după cuvântul ”cererile” se completează cu sintagma ”cu privire la protecția” și va avea un nou conținut după cum urmează: (3) Avocatul Poporului examinează cererile cu privire la protecția avertizorilor de integritate și contribuie la apărarea acestora în conformitate cu prevederile Legii nr. 52 din 3 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) Argumentarea: Sarcina de bază a Avocatului Poporului, conform legii cadru, este examinarea cererilor și protecția părții, drepturile căreia sunt încălcate. În Lege nu sunt stipulate Deciziile Avocatului Poporului de fond, care nu pot fi atacate. Este protejată doar facultatea procedurală a activității Avocatului Poporului, ceea ce trebuie reflectat corect.</p>	<p>Se acceptă.</p>	<p>Se acceptă. Însă pentru a opera în cuprinsul proiectului cu aceeași terminologie, propunem reformularea normei. Astfel, sintagma propusă „cu privire la protecția” să fie substituită cu sintagma „prin care se solicită protecția”. Această propunere se justifică prin faptul că articolul 15 alineatul (3) operează cu sintagma respectivă. De asemenea, propunem completarea alineatului (3) cu norme ce vizează sesizarea din oficiu a Avocatului Poporului, în conformitate cu cadrul legal existent, în speță Legea 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului. În variantă finală, articolul 16 alineatul (3) va avea următoarea redacție: „(3) Avocatul Poporului examinează cererile prin care se solicită protecția</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4. avertizorilor de integritate și contribuie la apărarea acestora în conformitate cu prevederile Legii nr. 52 din 3 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul). În cazul dezvăluirilor publice a practicilor ilegale Avocatul Poporului se poate sesiza din oficiu în conformitate cu art.22 din Legea 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului.”
17.	<p>Deputatul Valeriu Ghilețchi</p> <p>Art. 17, alin. (3) se exclude.</p> <p>Argumentarea este similară de la poziția de mai sus.</p>	<p>Se acceptă propunerile CNA</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Propunerea de includere a alineatului (3) la articolul 17 a venit din partea Oficiului Avocatului Poporului, care prin scrisoarea nr.01-12/38-435 din 13.10.2017, menționează că:</p> <p>„Potrivit art.(3) din Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), Avocatul Poporului nu poate fi supus niciunui mandat imperativ sau reprezentativ. Nimeni nu îl poate obliga pe Avocatul Poporului să se supună instrucțiunilor sau dispozițiilor sale. Avocatul Poporului nu poate fi obligat să prezinte explicații sau declarații asupra cazurilor examinate sau aflate în procedură de examinare, cu excepția situațiilor în care acestea sunt în folosul părții reprezentate ori conțin informații de interes public. Mai mult, potrivit prevederilor Legii nr.52, <u>deciziile Avocatului Poporului, emise în procesul examinării cererilor, nu pot fi atacate.</u> Acesta este un element esențial al independenței instituției, caracteristic tuturor instituțiilor similare. Această garanție este unanim recunoscută în rândul instituțiilor Ombudsmanilor din Europa, prin urmare necesită a fi respectată la nivel național. Pentru acest</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4. considerent nu se acceptă de principiu soluția propusă de autorii proiectului la art.18, din care rezultă că, acțiunile și omisiunile Avocatului Poporului pot fi contestate în contencios administrativ. Pentru acest considerent, se propune expunerea art.18 în următoarea redacție: „[...] Deciziile Avocatului Poporului nu pot fi atacate.” Pentru a nu crea confuzii și interpretări referitor la limitarea drepturilor angajatului/avertizorului care se consideră vătămat într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri de a se adresa instanței de contencios administrativ competente pentru a obține anularea actului, recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei ce i-a fost cauzată, alineatul (3) de la articolul 17 a fost reformulat în următoarea redacție: „(3) Deciziile Avocatului Poporului cu referire examinarea sau respingerea cererilor prin care se solicită protecția avertizorilor de integritate nu pot fi atacate.”
18.	<p>Deputatul Valeriu Ghilețchi</p> <p>În tot cuprinsul proiectului termenul ”răzbunare” se substituie cu termenul ”presiune.”</p> <p>Argumentarea: Termenul ”răzbunare” este greu să fie supus unei clare definiții juridice, și are o aplicare restrânsă din punct de vedere gramatical.</p>	<p>Se acceptă propunerile CNA</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Standardele internaționale în domeniu, ne referim la Rec (2014)7 a Comitetului de miniștri privind protecția avertizorilor de integritate (pct.21) operează cu termenul de „răzbunare” (retaliation).</p> <p>Potrivit DEX prin presiune înțelegem constrângere (morală, economică, politică, socială) exercitată asupra cuiva.</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4. Iar prin răzbunare – a-și face singur dreptate, pedepsind pe cel de la care a suferit un rău, o nedreptate. Protrivît semnificației sale, preșiunea este una din formele răzbunării. Astfel, semnificația termenului de „presiune” este mai îngustă decît acțiunile propuse (<i>impunerea forțată a concedierii, aplicarea sancțiunilor administrative fără temei, transfer la poziții mai joase sau mai puțin plătite fără a fi oferită o explicație justă, lipsirea nejustificată de premii, micșorarea fără temei și explicații a salariului, discriminarea pe diverse criterii, - mustrări abuzive</i>). Pentru a nu îngrădi dreptul avertizorilor la protecție, ar fi corect de a opera cu termenul de „răzbunare”, iar în definirea acestuia de introdus și acțiunea de „presiune”. Semnalăm că proiectul de completat la articolul 3 cu noțiunea de răzbunare, în următoarea redacție: <i>„răzbunare – orice formă de răfuială, presiune, dezavantajare sau discriminare la locul de muncă care este în legătură cu avertizarea de integritate sau rezultă din ea. Forme de răzbunare sunt concedierea, suspendarea, retrogradarea, refuzul la promovarea în funcție sau instruire, transferul represiv, anularea primelor, a înlesnirilor sau a altor beneficii, hărțuirea sau alt tratament represiv, precum și amenințările cu astfel de acțiuni.”</i>
19.	Deputatul Mihaela SPĂTARU La anexa nr. 1, în textul formularului dezvăluirii interne a practicii ilegale, la compartimentul II, punctul 4, textul: „ați făcut o dezvăluire publică (transmisă societății civile și/sau mass-	Se acceptă propunerile CNA	Se acceptă parțial. Sintagma „(transmisă societății civile și/sau mass-mediei sau altor autorități)” de la anexa 1, compartimentul II, punctul

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2. mediei sau altor autorități) se substituie cu textul: „ați făcut o dezvoltare anterioară (transmisă altor autorități, altor persoane fizice și/ sau juridice, sau reprezentanților societății civile și/sau mass-mediei)”	3. 4 a fost exclusă, iar în final acest punct se completează cu textul „sau o dezvoltare anterioară (transmisă altor autorități, altor persoane fizice și/ sau juridice, sau reprezentanților societății civile și/sau mass-mediei)”.	4.
20.	<p>Deputatul Mihaela SPĂTARU</p> <p>La anexa nr. 2, în textul formularului dezvoltării externe a practicii ilegale, la compartimentul II, punctul 5, textul: „ați făcut o dezvoltare publică (transmisă societății civile și/sau mass-mediei sau altor autorități)” se substituie cu textul: „ați făcut o dezvoltare anterioară (transmisă altor autorități, altor persoane fizice și/ sau juridice, sau reprezentanților societății civile și/sau mass-mediei)”</p> <p>Argumentare: modificările propuse la punctele 3, 4, 5, 6 și 7 ajustează proiectul de lege conform modificărilor propuse la articolul 7.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>propunerile CNA</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Sintagma „(transmisă societății civile și/sau mass-mediei sau altor autorități)” de la anexa 2, compartimentul II, punctul 5 de exclus, iar în final acest punct se completează cu textul „sau o dezvoltare anterioară (transmisă altor autorități, altor persoane fizice și/ sau juridice, sau reprezentanților societății civile și/sau mass-mediei)”.</p>
21.	<p>Deputatul Alina ZOTEA-DURNEA</p> <p>Capitolul VI al proiectului se va modifica și va avea următorul conținut:</p> <p>„CAPITOLUL VI</p> <p>RĂSPUNDEREA AVERTIZORULUI ȘI INFORMAREA PERSOANEI VIZATE</p> <p>Articolul 19. Răspunderea avertizorului.</p> <p>(1) În cazul în care se constată că angajatul a dezvoltat o practică ilegală sau o practică pretins ilegală iar în urma examinării dezvoltărilor de către autoritățile responsabile se constată acest fapt, angajatul poartă răspundere contravențională sau după caz penală.</p> <p>(2) În cazul constatării stipulate în alineatul (1), angajatul respectiv nu mai poate obține în viitor statut de avertizor de integritate iar dezvoltarea practicilor ilegale parvenite de la angajatul respectiv nu se examinează.</p> <p>(3) În cazul în care angajatul a dezvoltat o practică ilegală care nu s-a confirmat iar în cadrul examinării s-a constatat că angajatul a acționat cu bună credință, autoritatea responsabilă de examinarea dezvoltărilor practicilor ilegale informează angajatul precum și persoana vizată despre faptul că a fost supusă verificării fără a dezvoltări identitatea angajatului ce a dezvoltat</p>	<p>Nu se acceptă reieșind din argumentarea CNA</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Cadrul legal este esențial în susținerea acestei practici, cu condiția ca acesta să asigure deplina protecție a avertizorului de integritate și, de asemenea, o continuare corectă și independentă a acestui proces, ulterioară sesizării.</p> <p>Protecția insuficientă poate avea ca rezultat nerealizarea conceptului legii, și anume dezvoltarea practicilor ilegale ce se comit.</p> <p>Semnalam că unul din principiile legii este principiul prezumției bunei-credințe a dezvoltării de interes public. Respectiv, dacă în urma dezvoltării practicilor ilegale se constată că angajatul a acționat cu rea-credință, el va putea fi sancționat prin nerecunoașterea dezvoltării drept avertizare de integritate, iar el nu va beneficia de recunoașterea sa în calitate</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	<p>2.</p> <p>pretinsa practică ilegală.</p> <p>Articolul 20. Informarea persoanei vizate în dezvoltarea practicii ilegale</p> <p>(1) În cazul constatării prevederilor alineatului (1) și (2) din articolul 19, în decurs de 10 zile autoritatea responsabilă de examinarea dezvoltărilor practicilor ilegale, informează persoana vizată în dezvoltarea practicii ilegale/angajatorul despre faptul că a fost supus verificării, inclusiv măsurile speciale de investigație ce au fost întreprinse în cadrul verificării.</p> <p>(2) În cazul constatării prevederilor alineatului (1) și (2) din articolul 19, autoritatea responsabilă de examinarea dezvoltărilor practicilor ilegale, nimicește materialele acumulate în cadrul efectuării măsurilor speciale de investigație care au fost acumulate pe parcursul verificării, cu informarea despre acest fapt a persoanei vizate în dezvoltarea practicii ilegale/angajatorul, precum și indicarea persoanei responsabile de această procedură din cadrul autorității responsabile de examinarea dezvoltărilor practicilor ilegale.”</p> <p>Capitolul VI al proiectului se modifică în Capitolul VII cu același conținut. Articolul 19 al proiectului se modifică în articolul 21 cu același conținut.</p>	3.	4.
			<p>de avertizor de integritate, precum și nu va beneficia nici de garanțiile de protecție a avertizorilor de integritate. Aceasta, deoarece legea protejează numai pe angajații (avertizorii) care acționează cu bună-credință.</p> <p>Aceste prevederi nu pot fi înserate în cuprinsul legii, deoarece potrivit proiectului în cazul în care dezvoltarea practicii ilegale interne conține elementele constitutive ale unei contravenții sau infracțiuni, angajatorul este obligat să transmită informația cuprinsă în dezvoltarea unei autorități de examinare competente.</p> <p>Iar, organele competente (organele de urmărire penală) în baza dezvoltării practicilor ilegale, potrivit art. 274 din Codul de procedură penală, pot începe urmărirea penală.</p> <p>De asemenea, trebuie de ținut cont și de prevederile articolului 212 din Codul de procedură penală, care prevede confidențialitatea urmării penale. Potrivit acestuia “materialele urmării penale nu pot fi date publicității decât cu autorizația persoanei care efectuează urmărirea penală și numai în măsura în care ea consideră că aceasta este posibil, cu respectarea prezumției de nevinovăție, și ca să nu fie afectate interesele altor persoane și ale desfășurării urmării penale în condițiile Legii nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal.</p> <p>Dacă este necesar a se păstra confidențialitatea, persoana care efectuează urmărirea penală previne martorii, partea vătămată, partea civilă,</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4. partea civilmente responsabilă sau reprezentanții lor, apărătorul, expertul, specialistul, interpretul, traducătorul și alte persoane care asistă la efectuarea acțiunilor de urmărire penală despre faptul că nu au voie să divulge informația privind urmărirea penală. Aceste persoane vor da o declarație în scris că au fost prevenite despre răspunderea pe care o vor purta conform art.315 din Codul penal. Divulgarea datelor urmăririi penale de către persoana care efectuează urmărirea penală sau de către persoana abilitată cu controlul asupra activității de urmărire penală, dacă această acțiune a cauzat daune morale sau materiale martorului, părții vătămate și reprezentanților acestora sau a prejudiciat procesul de urmărire penală, are ca urmare răspunderea penală prevăzută în art.315 din Codul penal.”
22.	<p>CREDO</p> <p>CREDO solicită revenirea la denumirea inițială a proiectului de lege, care conținea sintagma protecției avertizorilor de integritate.</p> <p>Argumentarea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Convenția ONU contra corupției, art. 32 și art.33 e pus accentul pe protecție, Adunarea parlamentară a CoE, prin Recomandarea 2106 (2017) utilizează sintagma protecția avertizorilor de integritate - Standarde OECD - Studiu G-20 Plan de Acțiuni Anti-corupție, Protecția Avertizorilor de integritate - Raport Transparency International –Protecția Avertizorilor de integritate și Convenția ONU contra corupției. 	<p>Nu se acceptă reieșind din argumentarea CNA</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Modificarea denumirii proiectului de lege a fost propusă de către Procuratura Generală, care în aviz a menționat: „Propunem excluderea din titlul legii a cuvintelor „<i>privind protecția</i>” . În varianta actuală, din Titlul legii, ar rezulta că normele acesteia se referă doar la protecția avertizorilor de integritate. În același timp, proiectul de lege include reglementări cu privire la mecanismul de denunțare de către avertizorii de integritate a practicilor coruptibile sau ilegale, după cum rezultă din p.2 al Notei informative la proiectul Legii (<i>Scopul general</i>), art. 1 al proiectului de Lege „<i>Domeniul de reglementare –prezenta</i>”</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4. <p>lege reglementează dezvăluirea practicilor ilegale din cadrul entităților publice și private, procedura de examinare a acestor dezvăluiri... și art.2 „ Scopul legii, ș.a.) - promovarea climatului de integritate în sectorul public și privat.”</p> <p>De asemenea, Ministerul Afacerilor Interne a menționat în avizul său că: „Cu referire la titlul proiectului, sugerăm redarea acestuia cu următorul cuprins: „Legea privind avertizorii de integritate”, deoarece denumirea actuală a proiectului înglobează nu doar aspectul ce ține de protecția avertizorilor de integritate.”</p> <p>Propunerile respective în procesul de avizare au fost acceptate.</p> <p>Totodată, menționăm că proiectul de lege, chiar dacă nu conține în denumire cuvântul „protecția”, totuși reglementează (pune accentul pe) mecanismul de protecție a avertizorilor de integritate. Din aceste considerente, a fost modificată denumirea proiectului.</p> <p>Se acceptă parțial.</p> <p>Pentru a nu crea confuzii și neclarități la implementarea proiectului de lege, considerăm necesar de păstrat varianta actuală a noțiunii de avertizor de integritate.</p> <p>Semnălăm că potrivit proiectului de lege avertizorii de integritate pot fi și stagiarii, voluntarii, persoanele numite în consiliul științifice și consultative, comisii de specialitate și alte organe colegiale organizate în structura sau pe lângă autoritățile sau instituțiile publice.</p>
23.	<p>CReDO</p> <p><i>Propunerea de modificare a noțiunii avertizor de integritate:</i></p> <p>„Avertizor de integritate este angajatul din sectorul public sau privat care dezvăluie ilegalități și, care riscă răzbunare. Aceasta include și persoanele care sunt în afara relației tradiționale dintre angajat și angajator, precum: consultanți, personal contractual, stagiari, studenți, voluntari, lucrători temporar angajați sau foști angajați, precum și persoanele care furnizează informații justificative în legătură cu dezvăluirea; și cei care asistă sau ajută un avertizor”.</p> <p>Argumentarea:</p> <p>Nu figurează calitatea de fost angajat și alte calități posibile. Din practica CReDO de asistență avertizorilor de integritate, în special în cazurile de invocată pedofilie, este imperativă</p>	<p>Se acceptă propunerile CNA</p>	

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	<p>2.</p> <p>protecția identității și a persoanelor care asistă sau ajută un avertizor, deoarece identitatea nedisimulată a permis intimidarea acestor persoane.</p> <p>Propunem utilizarea definiției extinse a noțiunii, recomandată de Transparency International, care menționează că "Protecția trebuie să se extindă la avertizorii de integritate și tentativele percepute; persoanele care furnizează informații justificative în legătură cu dezvăluirea; și cei care asistă sau ajută un avertizor".</p> <p>Nu există în standardele internaționale, dar este imperativă pentru Republica Moldova, în virtutea situației grave cu prezența corupției sistemice, taxelor informale, în special în educație și medicină, includerea beneficiarilor serviciilor publice în categoria avertizorilor de integritate.</p> <p><i>Versiunea originală:</i></p> <p>Broad definition of whistleblower – a whistleblower is any public - or private sector employee or worker who discloses information covered in Principle 3 (above) and who is at risk of retribution. This includes individuals who are outside the traditional employee-employer relationship, such as consultants, contractors, trainees/interns, volunteers, student workers, temporary workers and former employees.</p> <p>Protection shall extend to attempted and perceived whistleblowers; individuals who provide supporting information regarding a disclosure; and those who assist or attempt to assist a whistleblower.</p>	3.	4.
			<p>Menționăm că și Recomandarea Comitetului de Miniștri (2014)7 privind protecția avertizorilor de integritate definește „<i>avertizor de integritate</i> - orice persoană care raportează sau prezintă informații cu privire la o amenințare sau un pericol pentru interes public, în contextul relațiilor de muncă, fie că este vorba de sectorul public sau privat.”</p> <p>Unul din obiectivele proiectului de lege este instituirea măsurilor de protecție a avertizorului de integritate contra răzbunării din partea angajatorului, respectiv se acceptă includerea în calitate de subiecți ai prezentei legi și foștii angajați. Însă este această perioadă de timp necesită a fi limitată. Respectiv a fost prevăzut termenul de 12 luni, termen care corespunde cu condițiile sesizării Avocatului Poporului. Astfel, potrivit art.19 alin.(1) din Legea 52/2014 cererea adresată Avocatului Poporului se depune până la expirarea unui an din ziua încălcării presupuse a drepturilor sau libertăților petiționarului sau din ziua când petiționarul a aflat despre presupusa încălcare.</p> <p>Prin urmare, noțiunea de angajat are următoarea redacție:</p> <p>„angajat – persoană fizică care:</p> <p>a) are sau a avut în ultimele 12 luni calitate de salariat în sensul legislației muncii în raport cu un angajator;</p> <p>b) are sau a avut în ultimele 12 luni calitate de stagiar sau voluntar în raport cu un angajator;</p> <p>c) are sau a avut în ultimele 12 luni relații contractuale cu un angajator;”</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4.
24.	<p><u>CREDO</u></p> <p>Introducerea și definirea actului răzbunării:</p> <p>1. <i>Răzbunare</i> – orice formă de răfuială, dezavantajare sau discriminare la locul de muncă care sunt în legătură sau rezultă din avertizare.</p> <p><i>Protecția contra răzbunării</i> – avertizorii trebuie protejați de orice formă de răzbunare, dezavantajare ori discriminare, inclusiv: concedierea, perioada de testare/probă și alte sancțiuni la locul de muncă; transferuri punitive; hărțuire; taxe suplimentare sau ore de muncă reduce; refuz la promovarea în funcție sau la instruire; pierderea înlesmirilor, primelor sau altor beneficii, precum și amenințări de astfel de acțiuni.</p> <p><u>Argumentarea:</u></p> <p>Considerăm imperios necesar de a introduce și defini noțiunile de <i>răzbunare</i> și <i>protecție contra răzbunării</i></p> <p><u>Versiunea originală:</u></p> <p>Protection from retribution – individuals shall be protected from all forms of retaliation, disadvantage or discrimination at the workplace linked to or resulting from whistleblowing. This includes all types of harm, including dismissal, probation and other job sanctions; punitive transfers; harassment; reduced duties or hours; withholding of promotions or training; loss of status and benefits; and threats of such actions.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>propunerile CNA</p>	<p>De asemenea, prevederile prezentei legi nu îngrădește dreptul angajaților care s-au/au fost concediați, aceștia pot comunica organelor competente despre practicile ilegale din cadrul entității în care au activat prin depunerea unui denunț în conformitate cu art.263 CPP.</p> <p>Se acceptă parțial.</p> <p>Proiectul de completat la articolul 3 cu noțiunea de răzbunare, în următoarea redacție:</p> <p>„<i>răzbunare</i> – orice formă de răfuială, presiune, dezavantajare sau discriminare la locul de muncă care este în legătură cu avertizarea de integritate sau rezultă din ea. Forme de răzbunare sunt concedierea, suspendarea, retrogradarea, refuzul la promovarea în funcție sau instruire, transferul represiv, anularea primelor, a înlesmirilor sau a altor beneficii, hărțuirea sau alt tratament represiv, precum și amenințările cu astfel de acțiuni.”</p>
25.	<p><u>CREDO</u></p> <p>La art. 4, propunem următoarea logică a principiilor:</p> <p>a. principiul protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;</p> <p>b. principiul superiorității legii avertizorului de integritate, în cazul constatării conflictului de norme;</p> <p>c. principiul supremației interesului public;</p> <p>d. principiul intoleranței manifestărilor de corupție în cadrul entităților publice și private;</p> <p>e. principiul prezumției bune-credințe a dezvăluirii de interes public;</p> <p>principiul inversării sarcinii probațiunii în cazul pretinselor răzbunări</p>	<p>Nu se acceptă reieșind din argumentarea CNA</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Modificarea propusă nu schimbă esența reglementărilor.</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4.
26.	<p>Argumentarea:</p> <p>O asemenea prevedere este atestată în mai multe legislații, în special, în legislația României.</p> <p>CReDO</p> <p>Introducerea unui nou articol</p> <p>Art. 7 Drepturile și obligațiile avertizorilor de integritate</p> <p>(1) Avertizorul de integritate are următoarele drepturi:</p> <p>a) dreptul la protecție personală de orice formă de răzbunare;</p> <p>b) dreptul la imunitate de răspundere în rezultatul dezvoltării făcute cu bună-credință;</p> <p>c) dreptul la păstrarea confidențialității avertizorului;</p> <p>d) dreptul la asistență juridică gratuită;</p> <p>e) dreptul la despăgubire și recompense rezultate din dezvoltare;</p> <p>(2) Avertizorul de integritate, care are calitate de agent public, în cadrul unei entități publice, de are următoarele obligații:</p> <p>a) Să dezvăluie activitățile ilegale care i-au devenit cunoscute;</p> <p>b) Să facă dezvoltarea în timp util;</p> <p>c) Să refuze participarea la acțiuni ilegale;</p> <p>d) Să colaboreze cu entitățile specializate și de aplicare a legii.</p> <p>Argumentarea:</p> <p>Acestea au fost sintetizate din multiple studii și recomandări ale organizațiilor internaționale</p> <p>CReDO</p> <p>La art. 7. prevederea nu conține expres indicarea autorității responsabile de gestionarea Registrului dezvoltării practicilor ilegale și al avertizorilor de integritate, iar din conținutul art. 9 rezultă că Registrul va fi ținut de fiecare entitate separat, ceea ce va duce la dispersarea informațiilor despre avertizor.</p>	<p>Nu se acceptă reieșind din argumentarea CNA</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Reglementarea instituției avertizorilor de integritate urmărește anume facilitarea efectivă de aducere la cunoștință publică a încălcărilor legii ce au loc în interiorul entităților publice sau private. Din aceste considerente este prevăzut că dezvoltarea practicilor ilegale reprezintă un drept al angajatului, și nicidecum o obligație. De asemenea, formele (internă, externă și publică) de comunicare a dezvoltării au ca scop eliminarea oricăror bariere formale din calea dezvoltării, inclusiv a barierelor constând în trepte ierarhice interne obligatorii de urmat.</p>
27.	<p>Se acceptă</p> <p>propunerile CNA</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Proiectul stabilește că angajatorul sau o altă autoritate de examinare va asigura înregistrarea în Registrul dezvoltării practicilor ilegale și a avertizorilor de integritate, conform modelului prevăzut în anexa nr.3, a dezvoltării practicilor ilegale de către persoana sau subdiviziunea desemnate în acest sens. Respectiv, fiecare entitate publică sau privată va avea propriul său Registru al dezvoltării practicilor ilegale și a avertizorilor de integritate.</p> <p>Art.7 alin.(3) se completează la sfârșit cu sintagma "ținut de către angajatori și autoritățile de examinare."</p>	

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4.
28.	<p>CReDO</p> <p>La art. 13</p> <p>Avertizorul supus răzbunării (prin acțiuni, omisiuni, amenințări) din partea conducătorul sau angajaților din cadrul unei entități publice sau private în legătură cu care avertizorul a făcut o dezvăluire a unor practici ilegale sau încălcare a drepturilor omului, este în drept să solicite protecție de la autoritățile prevăzute la art. 16.</p> <p>Argumentarea:</p> <p>Propunem modificarea să fie corespundență extinderii definiției noțiunii de avertizor de integritate, recomandată de TI</p>	<p>Se acceptă</p> <p>propunerile CNA</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Proiectul a prevăzut că pot depune dezvăluiri a practicilor ilegale și foștii angajați. Prin urmare, noțiunea de angajat are următoarea redacție:</p> <p>„angajat – persoană fizică care:</p> <p>a) are sau a avut în ultimele 12 luni calitate de salariat în sensul legislației muncii în raport cu un angajator;</p> <p>b) are sau a avut în ultimele 12 luni calitate de stagiar sau voluntar în raport cu un angajator;</p> <p>c) are sau a avut în ultimele 12 luni relații contractuale cu un angajator;”</p> <p>Proiectul a fost completat definirea noțiunii de „răzbunare”, respectiv nu este necesar de efectuat careva modificări la art.13.</p>
29.	<p>CReDO</p> <p>Articol nou Informarea publicului larg privind existența canalelor de avertizare.</p> <p>Crearea unor noi linii de avertizare și informarea publicului larg despre existența lor.</p> <p>Argumentarea:</p>		<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Nu considerăm că este necesar completarea proiectului cu un articol nou, deoarece colaborarea eficientă a CNA și Avocatul Poporului se poate realiza și fără menționarea expresă a unor norme în</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	<p>2.</p> <p>Campanii de informare privind esența și necesitatea instrumentului au fost realizate de către CREDO în și CNA în 2017. Dar proiectul de lege necesită crearea unei noi linii fierbinți la CNA și nu doar, axată pe prevenirea corupției.</p>	<p>3.</p>	<p>4.</p> <p>proiectul de lege. Aceași remarcă este valabilă și pentru semnarea unor acorduri de colaborare cu reprezentanții profesilor liberale, asociații obștești, alte persoane juridice de drept public sau privat. Totodată, Centrul Național Anticorupție (CNA) și Oficiul Avocatului Poporului (OAP) împreună cu Institutul de Reforme Penal, au început implementarea proiectului „Consolidarea capacităților CNA și OAP în asigurarea respectării și protecției drepturilor omului în contextul semnalării faptelor privind infracțiunile de corupție”. După adoptarea proiectului de lege CNA va organiza campanii de informare privind esența și necesitatea instituției avertizorilor de integritate.</p>
30.	<p>CREDO</p> <p>La art. 14, Identificarea organului abilitat cu efectuarea transferului avertizorului sau a persoanei care comite acte de răzbunare sau intenționează să le comită.</p> <p>La fel nu este clar din conținutul textului care este <i>legislația specială</i> la care se face trimitere, E necesar a fi indicați termenii/ durata transferului.</p> <p>Din conținutul prevederii, dar și pe parcursul textului legii nu este clar care este organul abilitat cu sancționarea pentru acte de răzbunare.</p>	<p>Se acceptă parțial.</p>	<p>Mai detaliat vedeți și argumentarea de la obiecția nr.31.</p> <p>Se acceptă parțial.</p> <p>Potrivit proiectului (art.16) angajatorul întreprinde acțiuni cu caracter administrativ în vederea încetării răzbunării împotriva angajatului, inclusiv la locul de muncă, și asigurării protecției acestuia ca avertizor de integritate.</p> <p>Sintagma „<i>în condițiile legislației speciale pentru aceste categorii de personal și</i>” de exclusă din proiect.</p> <p>Potrivit proiectului (art.16) angajatorul întreprinde acțiuni cu caracter</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4.
31.	<p>Din conținutul prevederii, precum și pe parcursul textului nu este clar care este entitatea responsabilă de despăgubirea prejudiciilor și termenii de realizare a acestora.</p> <p>CReDO</p> <p>Articol nou.</p> <p>a) Avertizorul de integritate se acordă asistența juridică, psihologică și, după caz, Serviciul de asistență se asigură, în caz de necesitate, prin externalizarea serviciilor contractate.</p> <p>b) Întru acordarea asistenței și asigurării unei colaborări eficiente, CNA și Avocatul Poporului semnează acorduri de colaborare cu reprezentanții profesiei liberale, asociații obștești, alte persoane juridice de drept public sau privat.</p> <p>Argumentarea:</p> <p>Experiența CReDO din 2015, în special din ultimul an, de susținere a avertizorilor de integritate și persoanelor care le ajută sau asistă, denotă necesitatea frecventă a asistenței juridice, adesea de suport psihologic, care în unele cazuri necesită o abordare profesională câtorva practicieni, asistență medicală șamd, după caz.</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Nu considerăm că este necesar completarea proiectului cu un articol nou, deoarece colaborarea eficientă a CNA și Avocatului Poporului se poate realiza și fără menționarea expresă a unor norme în proiectul de lege.</p> <p>Aceeași remarcă este valabilă și pentru semnarea unor acorduri de colaborare cu reprezentanții profesiei liberale, asociații obștești, alte persoane juridice de drept public sau privat.</p> <p>Totodată, Centrul Național Anticorupție (CNA) și Oficiul Avocatului Poporului (OAP) împreună cu Institutul de Reforme Penal, au început implementarea proiectului „Consolidarea capacităților CNA și OAP în asigurarea respectării și protecției drepturilor omului în contextul semnalării faptelor privind infracțiunile de corupție”.</p> <p>Prin implementarea proiectului CNA și</p>	<p>administrativ în vederea încetării răzbinării împotriva angajatului, inclusiv la locul de muncă, și asigurării protecției acestuia ca avertizor de integritate. Totodată, avertizorul poate solicita protecție de la Avocatul Poporului sau de a depune o cerere în instanța de judecată.</p> <p>Art.18 din proiect de completat cu alineatul (6) cu următorul cuprins: <i>“(6) Repararea prejudiciului material și moral cauzat avertizorului de integritate se suportă de către angajatori.”</i></p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4.
			<p>OAP și-au propus să dezvolte și să promoveze mecanismul de protecție a drepturilor fundamentale a avertizorilor de integritate, să consolideze capacitățile angajaților CNA și OAP în domeniul protecției drepturilor avertizorilor de integritate prin dezvoltarea abilităților de formare și profesionale, precum și să informeze entitățile publice și agenții publici cu privire la mecanismul de protecție a drepturilor avertizorilor de integritate.</p> <p>Proiectul cuprinde mai multe activități: promovarea proiectului de Lege cu privire la protecția avertizorilor de integritate, elaborarea Metodologiei de asigurare a respectării drepturilor avertizorilor de integritate, consolidarea capacităților angajaților CNA și OAP în domeniul protecției avertizorilor de integritate prin dezvoltarea abilităților de formare și profesionale. De asemenea va fi elaborat un curriculum de instruire în domeniul asigurării respectării drepturilor avertizorilor de integritate, pentru a fi aplicat de CNA și OAP.</p> <p>În cadrul proiectului va fi elaborat un spot grafic pentru promovarea mecanismului de protecție a drepturilor avertizorilor de integritate și vor fi desfășurate sesiuni de informare.</p> <p>Drept urmare a realizării cu succes a tuturor acțiunilor planificate, la final proiectul dat va oferi un mecanism</p>

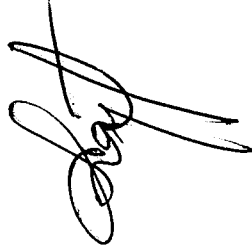
Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4.
			<p>eficient de asigurare a respectării drepturilor avertizorilor de integritate.</p> <p>Prin intermediul proiectului, OAP și CNA își vor îmbunătăți considerabil capacitățile de asigurare a protecției avertizorilor de integritate, vor obține instrumentele necesare pentru buna desfășurare a activității în acest sens, și anume: va fi aprobat cadrul normativ necesar, va fi elaborată și aprobată o metodologie care va prezenta clar și succint rolul și atribuțiile fiecărei instituții pe etape, vor fi instruiți angajații implicați în procesul de protecție a avertizorilor în contextul noii metodologii elaborate și va fi informat publicul cu privire la noul mecanism de protecție.</p> <p>Totodată, pentru o mai bună claritate, au fost operate următoarele completări:</p> <ul style="list-style-type: none"> - la art.16 alin.(3) de expus în următoarea redacție: <ul style="list-style-type: none"> “(3) Avocatul Poporului examinează cererile prin care se solicită protecția avertizorilor de integritate și contribuie la apărarea acestora în conformitate cu prevederile Legii nr. 52 din 3 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul). În cazul dezvăluirilor publice a practicilor ilegale Avocatul Poporului se poate sesiza din oficiu în conformitate cu art.22 din Legea 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului.” - la art.17 alin.(3) de expus în redacția conform amendamentului deputatului Valeriu Ghilețchi de la poziția 17 din

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4.
32.	<p>CReDO</p> <p>La art. 18, considerăm că:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sancțiunile pentru acte de răzbunare trebuie să fie disuazive și proporționale prejudiciului cauzat de pe urma răzbunării; <p>Indicarea expresă a răspunderii survenite în rezultatul acțiunilor, inacțiunilor sau omisiunilor.</p>	<p>Nu se acceptă reieșind din argumentarea CNA</p>	<p>Sinteză)</p> <p>Nu se acceptă.</p> <p>Proiectul prevede la articolul 18 răspunderea pentru încălcarea prevederilor legii. Autorul nu a prezentat careva argumente sau solicitări de modificare a normelor din proiect.</p> <p>Sancțiunile care pot fi aplicate conducătorului entității publice sau private sau altei persoane care s-a răzbunat în legătură cu avertizarea de integritate sunt prevăzute de Codul muncii sau legile speciale ale fiecărei categorii de angajați.</p> <p>Codul muncii prevede:</p> <p>“Articolul 90. Răspunderea angajatorului pentru transferul sau eliberarea nelegitimă din serviciu (1) În cazul restabilirii la locul de muncă a salariatului transferat sau eliberat nelegitim din serviciu, angajatorul este obligat să repare prejudiciul cauzat acestuia.</p> <p>(2) Repararea de către angajator a prejudiciului cauzat salariatului constă în:</p> <p>a) plata obligatorie a unei despăgubiri pentru întreaga perioadă de absență forțată de la muncă într-o mărime nu mai mică decât salariul mediu al salariatului pentru această perioadă;</p> <p>b) compensarea cheltuielilor suplimentare legate de contestarea transferului sau a eliberării din serviciu (consultarea specialiștilor, cheltuielile de judecată etc.);</p> <p>c) compensarea prejudiciului moral cauzat salariatului.</p> <p>(3) Mărimea reparării prejudiciului moral se determină de către instanța de judecată, ținându-se cont de aprecierea dată acțiunilor angajatorului, dar nu poate</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	2.	3.	4.
33.	<p><u>CReDO</u></p> <p>Este necesar de indicat în nota informativă actele legislative care vor fi modificate și ajustate la Legea privind avertizorii de integritate, precum și actele normative care urmează a fi abrogate.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>propunerile CNA</p>	<p>fi mai mică decât un salariu mediu lunar al salariatului.</p> <p>(4) În locul restabilirii la locul de muncă, părțile pot încheia o tranzacție de împăcare, iar în caz de litigiu – instanța de judecată poate încasa de la angajator, cu acordul salariatului, în beneficiul acestuia, o compensație suplimentară la sumele indicate la alin.(2) în mărime de cel puțin 3 salarii medii lunare ale salariatului.”</p> <p>Se acceptă parțial.</p> <p>Proiectul de lege la Capitolul VI. Dispoziții finale și tranzitorii, art. 19 prevede că prezenta lege intră în vigoare peste trei luni din momentul publicării. În termen de trei luni de la intrarea în vigoare a legii, Guvernul va aduce actele normative în vigoare în conformitate cu prevederile legii.</p> <p>Totodată, în cadrul ședințelor Comisiilor parlamentare s-a menționat că ulterior, în vederea implementării corespunzătoare a proiectului Legii privind avertizorii de integritate, odată cu intrarea în vigoare a noii legi, va fi modificată Hotărârea de Guvern nr.707 din 09.09.2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind avertizorii de integritate, precum și va fi elaborată o Metodologie de asigurare a respectării drepturilor avertizorilor de integritate. De asemenea va fi elaborat un curriculum de instruire în domeniul asigurării respectării drepturilor avertizorilor de integritate, pentru a fi aplicat de Centrul Național Anticorupție și Oficiul Avocatului Poporului.</p>
34.	<p>Coaliția Europei de Sud-Est pentru Protecția Avertizorilor (<i>Mark Worth, Co-coordinator, Southeast Europe Coalition on Whistleblower Protection</i>,</p>	<p>Nu se acceptă reieșind din argumentarea</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Potrivit <i>Hotărârii Curții Constituționale</i></p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	<p style="text-align: center;">2.</p> <p><i>Director Executiv, European Center for Whistleblower Rights</i></p> <p>Am recomandă câteva importante modificări la actualul proiect de lege:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oamenii/Avertizorii, nu ar trebui să fie obligați să includă numele lor și alte informații care ar permite identificarea lor în raportările actelor de avertizare. Raportările anonime ar trebui acceptate și investigate. (Articolul 7). 	<p style="text-align: center;">3.</p> <p>CNA</p>	<p style="text-align: center;">4.</p> <p>nr.25 din 17.09.2013, ce se referă la controlul constituționalității unor prevederi referitoare la examinarea petițiilor anonime (Sesizarea nr. 14a/2013), s-a indicat că prin stabilirea în lege a obligației autorităților competente de a examina petițiile anonime, în cazul în care conțin informații referitoare la securitatea națională sau ordinea publică, legiuitorul a depășit cadrul constituțional. Articolul 52 din Constituție garantează dreptul cetățeanului de a se adresa autorităților publice prin intermediul petițiilor, formulate în numele semnatarului. Din redacția articolului menționat, rezultă cu claritate că orice petiție urmează a fi semnată, iar petiționarii trebuie să fie identificabili. Afiș prevederile legii procesual penale, cât și Legea cu privire la petiționare reglementează că petițiile trebuie să fie semnate de autor, indicându-se numele, prenumele și domiciliul. Aceeași logică este urmată și în cazul depunerii dezvăluirilor de practici ilegale.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Oamenilor/Avertizorilor ar trebui să li se permită să contorneze procedurile interne de raportare pentru a efectua o dezvăluire publică în cazuri grave sau urgente/iminente de punere în pericol a sănătății publice, ecologice și altor riscuri și pericole (Articolul 9). 	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p style="text-align: center;">propunerile CNA</p>	<p>Se acceptă parțial. Proiectul prevede că avertizorul poate depune avertizări interne, la angajator.</p> <p>La art. 9 alin. (2) după cuvântul „raportare” de completat cu cuvintele „și examinare”.</p>

Nr. crt.	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond	Note (poziția CNA)
1.	<p align="center">2.</p> <ul style="list-style-type: none"> Avertizorii nu ar trebui să fie obligați să demonstreze legătura cauzală între actul lor de dezvăluire/raportare și acțiunile de răzbunare efectuate contra lor. Din contra, angajatorii ar trebui să demonstreze că acțiunile de răzbunare au fost întreprinse din alte motive, decât efectuarea actului de dezvăluire/raportare. (<i>Articolul 15</i>). 	<p align="center">3.</p> <p>Nu se acceptă reieșind din argumentarea CNA</p>	<p align="center">4.</p> <p>Nu se acceptă. Proiectul conține prevederi în acest sens. La art.18 alin.(5) este prevăzut că: „Angajatorului îi revine sarcina să demonstreze că măsurile întreprinse față de angajat nu au legătură cu avertizarea de integritate sau implicarea acestuia în orice calitate în raport cu o avertizare de integritate. În caz contrar, faptele angajatorului se consideră răzbunare.”</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Sanctiunile civile, penale și de alt ordin pentru încălcarea acestei legi ar trebui specificate (<i>Articolul 18</i>). 	<p>Nu se acceptă reieșind din argumentarea CNA</p>	<p>Nu se acceptă. În proiect sunt prevederi generale privind răspunderea ce survine pentru încălcarea legii.</p>

Eugen CARPOV
Vicepreședintele Comisiei securitate națională,
apărare și ordine publică

6 Iunie 2018

MS nr. 18/15

Comisiei securitate națională,
apărare și ordine publică

**Amendament la proiectul de Lege privind avertizorii de integritate
(nr. 96 din 22.03.2018)**

Analizând prevederile proiectului de Lege privind avertizorii de integritate (nr. 96 din 22.03.2018), se înaintează următoarele amendamente, în temeiul articolelor 59 și 65 din Regulamentul Parlamentului:

1. Articolul 4 se completează cu literele f) și g), cu următorul conținut:

„f) principiul prezumției nevinovăției;

g) principiul responsabilității, conform căruia avertizorul de integritate este obligat să susțină reclamația cu date sau indici privind practicile ilegale;”

Argumentare: Prevederile proiectului de Lege reglementează un șir de activități ce au scopul sporirii denunțării practicilor ilegale, însă aceste acțiuni trebuie să fie unele responsabile, pentru a asigura doar denunțarea practicilor ilegale veridice. Totodată, un astfel de proiect de Lege trebuie să corespundă prevederilor constituționale, astfel se propune completarea cu principiul prezumției nevinovăției, conform prevederilor articolului 21 al Constituției Republicii Moldova.

2. Articolul 7,

Alineatul (1) va avea următorul conținut:

„(1) Dezvăluirea practicilor ilegale este internă (comunicată angajatorului) și externă (comunicată autorităților de examinare).”;

La alineatul (2), textul „, , societății civile sau mass-mediei” se exclude;

Argumentare: Finalitatea acestei modalități de dezvăluire este aceeași ca și dezvăluirea externă a practicii ilegale și anume implicarea obligatorie a Centrului

Național Anticorupție, fiind autoritatea responsabilă de examinarea dezvăluirilor practicilor ilegale. Implicarea modalității publice de dezvăluire a practicii ilegale, prin reglementările propuse creează anumite situații de risc, care trebuie analizate atent și diminuate.

Conform prevederilor articolului 7, modalitatea de dezvăluire a practicilor ilegale poate fi internă (comunicată angajatorului), externă (comunicată autorităților de examinare) și publică (transmisă societății civile și/sau mass-mediei). În legislația Republicii Moldova nu există o definiție pentru *societatea civilă*, însă conform prevederilor Codului civil, se definește termenul de *contract de societate civilă*, prin care *două sau mai multe persoane (asociați, participanți) se obligă reciproc să urmărească în comun scopuri economice ori alte scopuri, fără a constitui o persoană juridică, împărțind între ele foloasele și pierderile*. Astfel societatea civilă nu reprezintă doar organizațiile înregistrate oficial, aceasta cuprinde și asociațiile neformale, la care adăugăm prevederile Articolul 9 *Dezvăluirea practicilor ilegale*, alineatul (6), în care e prevăzut faptul că *clauzele de confidențialitate și secret profesional dintre angajator și angajat nu împiedică dezvăluirile practicilor ilegale*. Astfel un angajat care se presupune că dezvăluie o presupusă practică ilegală care, o poate face într-o formă publică, dezvăluind anumite informații care pot cuprinde atât prevederi ale secretului de stat, cât și prevederi ale secretului profesional pentru domeniul privat, unor entități care nu reprezintă organizații înregistrate oficial și care nu sunt împuternicite sau au dreptul de a prelucra astfel de informații, inclusiv date cu caracter personal. Totodată în cadrul societății civile se pot regăsi și asociații obștești sau alte forme de asociere create de către concurenți, care să beneficieze de această modalitate de dezvăluire a presupusei practice ilegale și angajatorul să fie păgubit, sau în mass-media să fie plasată informație care mai apoi ar servi pentru articole de presă denigratorii.

Ținând cont de cele expuse se propune excluderea modalității publice de dezvăluire a practicii ilegale.

3. Articolul 9,

La alineatul (1) sintagma „sau publică” se exclude;

La alineatul (4) sintagma „sau publică” se exclude;

Alineatul (5) se exclude.

4. Articolul 11,

Alineatul (5) se exclude.

Argumentare: modificările propuse ajustează proiectul de lege conform modificărilor propuse la articolul 7.

5. Articolul 15,

La alineatul (2) litera a) textul: „sau să fi făcut o dezvăluire publică a practicilor ilegale” se exclude.

6. La anexa nr. 1, în textul formularului dezvăluirii interne a practicii ilegale, la compartimentul II, punctul 4, textul: „ați făcut o dezvăluire publică (transmisă societății civile și/sau mass-mediei sau altor autorități)” se substituie cu textul: „ați făcut o dezvăluire anterioară (transmisă altor autorități, altor persoane fizice și/ sau juridice, sau reprezentanților societății civile și/sau mass-mediei)”

7. La anexa nr. 2, în textul formularului dezvăluirii externe a practicii ilegale, la compartimentul II, punctul 5, textul: „ați făcut o dezvăluire publică (transmisă societății civile și/sau mass-mediei sau altor autorități)” se substituie cu textul: „ați făcut o dezvăluire anterioară (transmisă altor autorități, altor persoane fizice și/ sau juridice, sau reprezentanților societății civile și/sau mass-mediei)”

Argumentare: modificările propuse la punctele 3, 4, 5, 6 și 7 ajustează proiectul de lege conform modificărilor propuse la articolul 7.

11 iunie 2018

VE nr. 006/18

**Comisiei securitate națională,
apărare și ordine publică**

AMENDAMENTE

la proiectul legii privind avertizorii de integritate

nr. 96/22.03.2018.

Amendamentul 1

La Art. 3 se completează cu două noțiuni noi cu următorul conținut:

Buna-credință - este un standart de conduită al unei părți, confirmată prin corectitudine, onestitate și bazată pe probe.

Presiune - în relațiile angajat-angajator se consideră o formă de tratament nelegitimă și/sau neechitabilă, care include:

- impunerea forțată a concedierii,
- aplicarea sancțiunilor administrative fără temei,
- transfer la poziții mai joase sau mai puțin plătite fără a fi oferită o explicație justă,
- lipsirea nejustificată de premii,
- micșorarea fără temei și explicații a salariului,
- discriminarea pe diverse criterii,
- muștrări abuzive.

Amendamentul 2

La Art. 4 punctul e) se exclude.

Amendamentul 3

La Art. 6 se va expune în următoarea redacție:

- (1) Dezvăluirea practicii ilegale trebuie să fie făcută cu bună-credință;
- (2) Angajatul se consideră de bună-credință dacă dezvăluirea practicii ilegale pe care a făcut-o este veridică sau despre care are convingerea că este veridică;
- (3) Este contrar cu buna-credință ca o parte să acționeze în contradicție cu declarațiile pe care le-a făcut anterior sau cu intenția de a denigra și defăima cealaltă parte.

Amendamentul 4

Art. 16, alin. (3), după cuvântul ”**cererile**” se completează cu sintagma ”**cu privire la protecția**” și va avea un nou conținut după cum urmează:

(3) Avocatul Poporului examinează cererile cu privire la protecția avertizorilor de integritate și contribuie la apărarea acestora în conformitate cu prevederile Legii nr. 52 din 3 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

Amendamentul 5

Art. 17, alin. (3) se exclude.

Amendamentul 6

În tot cuprinsul proiectului termenul ”**răzbunare**” se substituie cu termenul ”**presiune**.”

Argumentare:

Amendamentele propuse vin să îmbunătățească proiectul de lege privind avertizorii de integritate drept rezultat al dezbaterii acestuia în comisie și în plenul parlamentului primă lectură.

Amendamentul 1

La art. 3 se propune definirea clară și detalierea a două noțiuni în sensul prezentei legi. Conceptul buna-credință îndeplinește numeroase funcții de completare a lacunelor legislative și de ordonare a comportamentului subiecților și, deși este utilizat în mai multe acte legislative nu este clar definit, fapt care lasă loc pentru interpretări ce pot fi chiar contradictorii în cadrul și relațiile ce urmează a fi reglemente prin acest proiect de lege.

La fel consider că este nevoie de o claritate mai mare și în ceea ce privește noțiunea de ”presiune” în contextul acestui proiect de lege.

Amendamentul 2 și 3

Bazele dreptului roman susțin că "Idem est non esse et non probari" - a nu fi sau a nu fi probat este echivalent.

Dreptul la probă este un drept subiectiv procesual.

Un proces judiciar este un duel al probelor părților, astfel putem spune că probele au importanță atât pentru judecător cât și pentru părți.

Potrivit regulii generale, prevăzute în art. 118 alin. 1) al Codului de procedură civilă al Republicii Moldova, fiecare parte în proces trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale, dacă legea nu dispune altfel.

În practica legislativă, întâlnim astfel de prevederi legislative foarte rar, și consider că recunoașterea inversării sarcinii probațiunii nu este justificată în cazul prezentului proiect.

Dacă una din părți face o anumită afirmație cu privire la o circumstanță de fapt, care-i justifică pretenția sau obiecția, atunci această parte este obligată să dovedească existența circumstanței de fapt invocate, în caz contrar faptul se va considera ca nedovedit.

Amendamentul 4 și 5

Sarcina de bază a Avocatului Poporului, conform legii cadru, este examinarea cererilor și protecția părții, drepturile căreia sunt încălcate. În Lege nu sunt stipulate Deciziile Avocatului Poporului de fond, care nu pot fi atacate. Este protejată doar facultatea procedurală a activității Avocatului Poporului, ceea ce trebuie reflectat corect.

Amendamentul 6

Termenul "răzbunare" este greu să fie supus unei clare definiții juridice, și are o aplicare restrânsă din punct de vedere gramatical.

Valeriu GHILEȚCHI
Deputat în Parlament

